

2023

RASTOČI SLOVARJI

FAZ

Marko Snoj

**Šolski
etimološki slovar
slovenskega jezika**

Založba ZRC

Marko Snoj

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8641-6669>

Šolski etimološki slovar slovenskega jezika 2023

Zbirka: Rastoči slovarji

ISSN 2536-2968

Urednik zbirke: Andrej Perdih

Tehnična urednica zbirke: Duša Divjak Race

Prva e-izdaja je pod pogoji licence Creative Commons [CC-BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) prosto dostopna:

<https://doi.org/10.3986/9789610508540>

UREDILA

Špela Petric Žižić

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7451-4264>

TEHNOLOŠKA PODPORA

Janoš Ježovnik

STROKOVNI PREGLED

Simona Klemenčič, Maja Rotter

OBLIKOVANJE IN PRELOM

Duša Divjak Race

OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Brane Vidmar

IZDAJATELJ

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

ZANJ

Kozma Ahačič

ZALOŽNIK

ZRC SAZU, Založba ZRC

ZANJ

Oto Luthar

GLAVNI UREDNIK ZALOŽBE

Aleš Pogačnik

Ljubljana 2024

Publikacija je nastala v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARRS, programa Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda, ki ga financira SAZU, in s sofinanciranjem Ministrstva za kulturo.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [191098371](https://cobiss.si/id/191098371)

ISBN 978-961-05-0854-0 (PDF)

Šolski etimološki slovar
slovenskega jezika
2023

Založba ZRC

Šolski etimološki slovar slovenskega jezika 2023 je zasnovan na potrebi, da tudi mladostniki s še ne zadostnim jezikoslovnim in zgodovinskim znanjem dobijo vpogled v zgodovino in predzgodovino besed, ki jih vsakodnevno uporabljajo. Zato je slovarski geslovník vezan na geslovník *Šolskega slovarja slovenskega jezika 2023*, etimološke razlage pa podane na način, ki kljub poenostavitvam ustrezajo znanstveni resnici. Način predstavitve je kvartaren. Primaren je namreč v etimoloških znanstvenih člankih in monografijah (ki so namenjeni zlasti etimologom), sekundaren v znanstvenih etimoloških slovarjih (ki so namenjeni jezikoslovcem), terciaren pa v poljudnoznanstvenih etimoloških slovarjih (ki so namenjeni širši odrasli javnosti).

Slovar sestoji iz 502 enot, od katerih vsaka predstavlja etimološko obravnavo ene slovenske besede. Naslovni lemi najprej sledi ugotovitev, ali je beseda domačega ali tujega izvora. Če je beseda domačega izvora in je nastala ali je motivirana znotraj slovenskega jezika, je v nadaljevanju povedano, iz katere besede je tvorjena, nato pa je po potrebi naveden njen prvotni, etimološki pomen. Če je beseda nastala v splošnoslovanskih ali praslovanskih časih, so v nadaljevanju navedene sorodne besede iz izbranih slovanskih jezikov in podana praslovanska rekonstrukcija, tej pa sledi etimološka razlaga. Če pa je beseda starejša, morda že praindoevropska, praslovanski rekonstrukciji sledi primerjalno gradivo iz drugih indoevropskih jezikov, navedba njihovega izhodišča ali vsaj korena ter sorodnih besed, temu pa etimološka razlaga, če je le mogoče tudi z navedbo prvotnega pomena. Če je beseda tujega izvora, je najprej navedena tujejezična predloga, tej pa sledi njena etimološka razlaga. Pri besedah domačega izvora je naveden časovni okvir nastanka, pri besedah tujega izvora pa časovni okvir prevzema.

Metodološka izhodišča

Šolski etimološki slovar slovenskega jezika 2023 je koncipiran na dveh temeljih. Prvi je etimološka stroka s svojim znanstvenim aparatom in spoznavnimi sredstvi, kot se udejanja v etimoloških razpravah, monografijah in slovarjih, drugi je pedagoška stroka, ki opredeljuje način izražanja razmeroma zapletenih dogajanj v jeziku opazovanega obdobja v zadnjih 5000 letih. Slovarski prikaz je sinteza obeh temeljev, saj skuša etimološko razložiti obravnavane besede tako, da se učencu ali dijaku razkrije povezava med formalnim in vsebinskim, zlasti pomenskim delom posamezne obravnavane besede.

Izbor obravnavanih besed temelji na izboru za *Šolski slovar slovenskega jezika 2023*, pri razlagah posameznih besed pa je izčrpno upoštevano znanje, ki ga nudijo sodobna etimološka in primerjalnojezikoslovna znanost ter zgodovinsko jezikoslovje.

Besede in njihove razlage so izhodiščno prečiščene in urejene tako, da slovar lahko uporablja in razume uporabnik, za katerega bi bil vpogled v etimološki slovar kakega drugega tipa morda

prezahteven. Etimološke razlage so zato kolikor je le mogoče eksplicitne. Podan je čas nastanka ali prevzema obravnavane besede, nakazan je besedotvorni postopek in, če je le mogoče, opisan njen prvotni pomen na način, da postanejo jasna razmerja do sorodnih besed.

Etimološke razlage so povzete po sodobnih etimoloških priročnikih, kjer pa ti zaostajajo za časom, iz najnovejših spoznanj etimološke stroke, objavljenih v periodičnem tisku, zbornikih ali monografijah.

Analiza gradiva je večstranska, osredinja pa se na zgodovinski, besedotvorni, pomenotvorni in etimološki vidik. To pomeni, da je vsaka obravnavana beseda opredeljena glede na čas, ko se je začela uporabljati v slovenskem jeziku ali njegovem predniku, da je v nadaljevanju navedena njena motivirajoča beseda in da je v slovarskih sestavkih kolikor je mogoče eksplicitno povedano, kakšen je bil njen prvotni pomen ter kako se je razvijal do današnjega.

Slovarski sestavki skušajo iz teh zornih kotov osvetliti posamezno besedo na zlahka razumljiv način. Za razumevanje slovarskih besedil zadošča jezikoslovno in zgodovinsko predznanje na osnovno- ali srednješolski ravni. Branje sestavkov je mogoče stopenjsko: šibkejše predznanje bo omogočilo manj poglobljeno razumevanje, boljše pa več. Način pisanja je naravnano tako, da skuša zbuditi radovednost, ki je pogoj za poglobljanje dolgoročnega znanja.

Etimološke razlage ne prinašajo novih spoznanj, saj prinašanje vsebinskih novosti za ta tip slovarja ne bi bilo primerno. Pač pa slovar prinaša etimološke razlage na inovativen način, ki v slovenskem prostoru po naših podatkih nima para, pa tudi v širšem kulturnem prostoru so tovrstni poskusi redki in našemu samo deloma podobni.

Slovarska baza je strukturirana v formatu XML, vendar sta tako izbor besedja kakor tudi sestavljanje etimoloških osvetlitev izpeljana brez avtomatiziranih postopkov. Baza vsebuje še več neobjavljenih etimoloških podatkov, ki bodo koristni za statistične raziskave slovenskega besedja. Njena spletna objava omogoča povezavo s *Slovenskim etimološkim slovarjem* in drugimi spletno objavljenimi slovarji, predvsem s *Šolskim slovarjem slovenskega jezika*, ki ga družijo enak geslovník.

Slovar skuša besede z zelo različno etimološko problematiko reševati na koherenten način, in sicer tako, kot je uveljavljeno v slovaropisni in etimološki stroki. Slovarska baza zato sestoji iz vnaprej določenih strukturnih elementov, ki so v prikazu v formatu PDF vidni le deloma. Uporabni so predvsem za objavo v formatu HTML na portalu Franček.si.

Slovar

adijo

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *addio*, ki se je razvila iz latinske *ad Deum*, ta pa dobesedno pomeni 'k Bogu'.

ajda

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz starejše nemške *Heiden*, ki je tvorjena iz samostalnika *Heide* v pomenu 'pogan'. To žitarico so v 12. stoletju v Evropo prinesli križarji, zato so jo Nemci poimenovali po nekrščanskih, poganskih, torej ajdovskih deželah, iz katerih izvira.

ajdov

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *ájda*.

basist

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *bás*.

begati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *bjègati* in srbska *bègati* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **bègati*, ki je izpeljana iz predhodnika glagola *bežáti*.

begunec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *begun*, ki prav tako pomeni 'begunec', ta pa iz samostalnika *bég*.

begunka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *begúnec*.

belouška

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *belouh*, ki je zložen iz pridevnika *bél* in samostalnika *uhó* in pomeni 'ki ima belo uho'. Ta kača ima namreč med glavo in trupom dve beli lisi, ki spominjata na dva bela uhlja.

berač

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz sedanjiške osnove glagola *bráti* v prvotnejšem pomenu 'nabirati'. Njen prvotni pomen je torej 'kdor nabira'. V starejšem jeziku

pomeni predvsem 'kdor obira sadeže'. Ta pomen se še ohranja v naših vzhodnih govorih, kjer pomeni 'trgač'. V današnjem knjižnem jeziku prevladujoči pomen 'kdor prosjači', tj. 'nabira darove usmiljenih ljudi', je v osrednji Sloveniji prvič zapisan v začetku 18. stoletja.

beračica

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *beráč*.

beračiti

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *beráč*.

beraški

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *beráč*.

bergla

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *fërla*, ta pa iz latinske *ferula*, ki pomeni 'palica za oporo pri hoji', prvotneje pa je pomenila 'tanjša veja' in 'šiba'.

bežen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *bég* ali iz sorodnega glagola *bežáti*.

bik

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bîk*, ruska *byk* in češka *byk* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **bykъ*, ta pa iz še starejše **būko-*, iz katere se je razvila tudi litovska *būkas* v pomenu 'bukač, ptica *Botaurus stellaris*'. Beseda je tvorjena iz glagolske osnove **būk-*, ki je sorodna z našo *bučáti*. Njen prvotni pomen je torej **'bučeč, hrumeč'*.

bizon

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Bison* in francoske *bison* iz latinske *bisōn* v pomenu 'tur, zober', ta pa je prevzeta iz neke germanske besede, ki se ohranja v starovisokonemški *wisant*, tvorjenki iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uēis-*, ki je pomenil 'smrdeti, oddajati vonj'. Bizon je tako poimenovan zaradi vonja, ki ga oddajajo njegove

spolne žleze.

blagoven

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *blagó*.

blagovnica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *blagóven*. Njen prvotni pomen je torej 'kjer je (trgovsko) blago'.

bledica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *bléd*.

bližnji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bližnji* je izpeljana iz 1200 let starega praslovanskega pridevnika **blizъ*, ki je prav tako pomenil 'bližnji'.

bližnjica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *bližnji*. Njen prvotni pomen je torej 'bližnja, tj. krajša pot'.

bobenček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *bóben*.

bobnar

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *bóben* ali glagola *bóbnati*.

bobnati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *bóben*.

bradlja

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *bradla*, ki je izvorno množinska oblika od *bradlo*. Ta poleg 'bradlja' pomeni tudi 'ograja, prepreka' in 'pečina'. Razvila se je iz 1200 let stare praslovanske **bordlo*, ki je pomenila 'branik', tj. 'sredstvo za obrambo'. Izpeljana je iz glagola **borti* (*se*), ki je pomenil 'boriti se'.

brbotati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brbòtati*, ki pomeni isto kot naša, narečno ruska *borbotátъ* in slovaška *brbotat'*, ki pomenita 'mrmrati', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **bъrbotati*, ki je izpeljana iz glagola **bъrbati*. Ta je izpeljan iz medmeta **bъrb*, ki posnema brbotanje. Razvil se je iz starejšega **bъrb*, iz tega sta se razvila tudi litovska *burb* in *birb*, iz katerih so tvorjeni glagoli *buřbti*, *biřbti* 'brenčati' in *burbéti* 'mrmrati'.

brenčati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *brêncati*, hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brécati*, ki pomeni isto kot naša, ruska *brenčátъ*, ki pomeni 'brenkati, žvenketati' in češki *řinčet*, *řrinčet*, ki pomenita 'brenčati, zveneti', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **bręcati*, ta pa iz še starejše **brin-kē-*, ki ima isti koren kot praslovanski glagol **brъněti*, iz katerega se je razvil naš *brnéti*.

buča

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz ljudskolatinske *buttia* v pomenu 'okrogla posoda za vino, steklenica', ta pa je izpeljana iz latinske *buttis*, ki je pomenila 'sod'.

bučka

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *búča*.

bučen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *búča*.

cekar

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz avstrijsko nemške *Zecker*, ki pomeni približno to kar naša. Nemška beseda etimološko ni zanesljivo pojasnjena.

cepiti

Beseda je domačega izvora. Pomen 'vnašati v telo cepivo' se je razvil iz prvotnejšega 'požlahtnjevati drevo z vstavljanjem cepiča', ta pa iz prvotnega 'razsekovati'. Drevo se namreč cepi tako, da se les divjaka malo razcepi in v razcep vstavi cepič.

Cepljenje proti virusnim boleznim spominja na vstavljanje cepiča v drevo. Beseda se je kakor hrvaška *cijépit*, ki pomeni ‘požlahtnjevati drevo z vstavljanjem cepiča’ in ‘vnašati v telo cepivo’, bolgarska *cépja*, ki pomeni ‘razkoljem’, in rusko cerkvenoslovanska *cěpiti*, ki pomeni ‘sekati (drevesa)’, razvila iz 1200 let stare praslovanske *cěpiti, ki je tvorjenka iz 5000 let starega praindoevropskega korena **skeip/b-* v pomenu ‘rezati, klati (les), ločevati’. Iz tega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *skiėbti* ‘razparati, preluknjati’, latvijska *šķibīt* ‘tolči, rezati, sekati veje z debla’, starovisokonemška *scivaro* ‘iver’ in iz te nemška *Schiefer* ‘skrilj’, staroangleška *sciftan* ‘deliti, ukazovati’, grška *skoĩpos* ‘bruno, na katerem ležijo zidaki’ in latinska *scĩpiō* ‘palica’.

cepivo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *cepíti*.

cepljenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *cepíti*.

cvetličar

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *cvetlíca*.

cvetličarka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *cvetličár*.

cvetličarna

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *cvetlica*.

čelo

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Cello*, ki je okrnjena iz *Violoncello*, ta pa je prevzeta iz italijanske *violoncello*, ki pomeni isto kot naša. Italijanska beseda je izvorno manjšalnica samostalnika *violone*, ki označuje večje godalo, ta pa je izvorno večalnica samostalnika *viola*, iz katere smo prevzeli našo *vióla*.

češnja

Beseda je tujega izvora. Prvotneje se je glasila *črėšnja*. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska,

črnogorska *trėšnja*, ruska *čerėšnja* in češka *třėšně* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **čeršbn'a*, ta pa je (pod vplivom **višbn'a*) nastala iz starejše *čerša, ki je prek ljudskolatinske *ceresia prevzeta iz grške *kerasia* ‘češnjevo drevo’. Grška beseda je verjetno prevzeta iz nekega starega maloazijskega jezika.

češnjev

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *čėšnja*.

činčila

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Chinchilla* in italijanske *cincilla* iz španske *chinchilla*, ki pomeni isto kot naša. Španska beseda je izvorno manjšalnica argentinsko španskega samostalnika *chinha*, ki pomeni ‘smrdljivec, dihur’.

čreda

Beseda je domačega izvora. Tako kot danes zastarela hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *čreda*, ki pomeni ‘jata’ in ‘čreda’, ruska *čeredá*, ki pomeni ‘vrsta (ljudi)’ in češka *třída*, ki pomeni ‘vrsta, kategorija’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *čerda v pomenu ‘vrsta (enakih živali), čreda’, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske besede **k'erd^hah*, iz katere so se razvile še naslednje besede: gotska *hairda*, angleška *herd*, starovisokonemška *herta* in iz te nemška *Herde*, ki vse pomenijo isto kot naša, pa tudi staroindijska *śardha-*, ki pomeni ‘čreda, množica’. Iz te besede je izpeljan tudi predhodnik litovske besede *keřdžius*, ki pomeni ‘pastir’.

čredica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *čreda*.

črepinja

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *črėp*, ki pomeni ‘glinena posoda’.

črv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *čřv*, ruska *čėrv* in češka *červ* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *čřrvb, ta pa se je kakor albanska *kři*, ki pomeni ‘lesni črv’, razvila iz 5000 let stare praindoevropske

besede **kʷj-ui-*, ki je prav tako pomenila ‘črv’. Iz njene besedotvorne različice **kʷj-mi-* se je razvila zastarela slovenska beseda *črm*, ki pomeni ‘vranični prisad’, pa tudi litovska *kirmis*, staroindijska *kʷmi-* in staroirska *cruim*, ki vse pomenijo ‘črv’.

črviček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *črvič*. Njen prvotni pomen je torej ‘majhen majhen črv’.

črvičiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *črv* ali *črvič*. Črviči namreč človeka, ki ima notranje zajedalce, gliste, ki so jim rekli tudi *črvi*, *črviči*.

črviv

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *črv*.

delfin

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Delphin*, ta pa prek latinske *delphīnus* iz grške *delphín*, ki pomeni isto kot naša. Grška beseda je izpeljana iz samostalnika *delphýs ali *délphos, ki je pomenil ‘maternica’. Delfin se tako imenuje zato, ker je sesalec in koti žive mladiče, ker ima samica maternico.

detel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *djètao*, srbska *dětao*, ruska *djátel* in češka *datel*, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *dętblь, ki je pomenila ‘detel’ ali ‘žolna’. Prvotno se je domnevno glasila *delbtelь in je izpeljana iz glagola *delbti v pomenu ‘dolbsti’. Beseda je torej prvotno pomenila ‘kdor dolbe’.

deževen

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je prek pridevnika *dežev* izpeljana iz samostalnika *děž*.

deževje

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *děž*.

deževnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *dežev*, ki je nekdaj pomenil ‘deževen’. Njen prvotni pomen je torej ‘deževni črv’, tj. ‘črv, ki jih je veliko zlasti ob dežju’. Beseda *deževnik* je v starejšem jeziku pomenila vrsto vodne ptice. Ta pomen je nastal iz izhodiščnega ‘deževni ptič’.

dleto

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *dlijéto*, srbska *dléto*, ruska *dolotó* in češka *dláto* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *delto oziroma *dolto, ta pa je izpeljana iz glagola **del(b)ti*, ki je pomenil ‘dolbsti’. Njen prvotni pomen je torej ‘kar dolbe’.

dolbsti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dúpsti*, ukrajinska *dovbtý* in narečna slovaška *dľ'bst'* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *dьlbtī in *delbti, ki sta pomenili isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **d^helb^h-* ‘kopati, dolbsti’, iz katerega so tvorjene še naslednje besede: litovski *dělba* in *dálba* ‘železen drog, vzvod, lomač’, spodnjenemška *dölben* ‘tolči’, starovisokonemška *bi-telban* ‘zakopati’ in staroangleška *delfan* ‘kopati, zakopati’.

domislek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *domísliti*.

domislica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *domísliti se*.

domišljati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *domísliti*.

domišljav

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *domísljati si*.

domišljavost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *domísljáv*.

dozoreti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *do-* in glagola *zoréti*.

dren

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *drijên*, srbska *drèn*, narečno ruska *derën* in češka *dřín* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **dernъ*, ki je pomenila isto kot naša. Verjetno je izpeljana iz glagola **derti*, ki je pomenil 'trgati'. Če je domneva pravilna, je prvotno pomenila **'kar trga, trnje'*.

drevored

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnikov *drevó* in *réd* v pomenu 'vrsta'. Njen prvotni pomen je torej 'v vrsto posajena drevesa'.

drnulja

Beseda je domačega izvora. Prvotno se je glasila *drenúlja*. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *drèn*.

drzen

Beseda je domačega izvora. Tako ali podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dřzan* in *dřzak*, staroruska *derznyj*, ruska *dérzkij* in češka *drzný* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **dbrz(b)nъ* oziroma **dbrzъkъ*, ki sta pomenili isto ali podobno kot naša. Tvorjeni sta iz pridevnika **dbrzъ*, ki se je razvil iz 5000 let starega praindoevropskega **dʰrsu-*, iz katerega sta se razvila še staroindijska *dhṛṣú-* in *dhṛṣnú-* ter grški *thrasýs*, ki vsi pomenijo 'pogumen, neustrašen, drzen'. Praindoevropski pridevnik **dʰrsu-* vsebuje koren **dʰers-* 'upati si, drzniti si, biti pogumen', iz katerega so tvorjene še naslednje besede: staroindijska *dhṛṣṇóti* 'on si upa', litovski *drĩsti* 'upati si, drzniti si' in *drasùs* 'srčen, pogumen' ter latinska *infēstus* 'sovražen'.

drzniti si

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *dřz*, iz predhodnika katerega je izpeljan naš pridevnik *drzen*.

drznost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *dřzen*.

elastičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *elastisch*, ki pomeni isto kot naša, ta pa iz novolatinske *elasticus*, ki pomeni 'poganjajoč, prožen, raztegljiv, upogljiv'. Latinska beseda je izpeljana iz enakopomenske grške *elastós*, ta pa iz grškega glagola *elaúnō* v pomenu 'ženem, gonim, raztezam'.

elastika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Elastik*, ki je izvorno novolatinski posamostaljeni pridevnik *elasticus* 'poganjajoč, prožen, raztegljiv, upogljiv'.

frnikola

Beseda je tujega izvora. Verjetno je prevzeta iz beneško italijanske *frignòcula*, ki pomeni 'krceljaj, lahen udarec'. Njen prvotni pomen ni znan.

fuj

Beseda je domačega izvora. Tako kot nemška *pfui*, latinski *phui* in *fū*, grški *pheũ* in *phÿ*, francoska *fi* in angleška *fie*, ki vse pomenijo isto kot naša, posnema pljuvanje, saj ustnice pri njenem izgovoru spominjajo na oblikovanje ustnic pri pljuvanju.

fužina

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz beneško italijanske *fusina*, ki se je kakor knjižno italijanska *fucina* 'topilnica, kovačnica' razvila iz latinske *officīna* v pomenu 'delavnica, kovačnica, ognjišče'. Ta je sorodna z latinskim samostalnikom *officium* 'služba, urad', ki se je razvil iz **opifaciom*, zloženske iz predhodnikov latinskih besed *opus* 'delo' in izpeljanke iz glagola *facere* 'delati'. Njen prvotni pomen je torej **'mesto, kjer se opravlja delo'*.

gaber

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *grăb*, srbska *gràbar*, *gàbar*, ruska *gráb* in češka *habr* ter *hrab* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **grabrъ*. Beseda etimološko ni pojasnjena. Morda je prevzeta iz nekega neznanega predsllovanskega jezika, iz katerega sta prevzeti tudi latinski samostalnik *carpinus* in litovski *skrōblas*, ki oba pomenita 'gaber'.

gekon

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prek nemške *Gecko* in angleške *gecko* prevzeta iz malajske *gekok*, ki pomeni isto kot naša.

globus

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Globus*, ki pomeni isto kot naša, ta pa iz latinske *globus*, ki pomeni 'krogla', prvotneje pa 'gruda, kepa'.

glog

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *glōg*, narečno ruska *glóg* in češka *hloh* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **glogъ*, ki je pomenil 'trnov, bodičast grm', torej 'glog' ali 'dren'. Praslovanska beseda se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **glagʰo-* v pomenu 'trn, bodica', ki je sorodna z **gloHgʰo*, iz katere so se razvile grške *glōkhes* 'rese pri klasu', *glōkhīs* 'konica', *glōssa* 'jezik', prvotno **konica jezika*, in morda s staronordijsko *kleggi*, ki pomeni 'brencelj'.

gobar

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *goba*.

gobček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *gobec*.

gobec

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *gūbac*, ki pomeni 'gobec, rilec', se je razvila iz izhodiščne **gobьць*. Iz izhodiščne **gobica* pa se je razvila hrvaška *gūbica*, ki prav tako pomeni 'gobec'. Obe besedi sta izpeljani iz 1200 let stare praslovanske **goba*, iz katere so se razvile ruska *gubá*, ki pomeni 'ustnica', poljska *gęba*, ki pomeni 'usta, gobec', in češka *huba*, ki pomeni 'gobec'. Praslovanska beseda **gobá* v pomenu 'ustnica, gobec' je bila v imenovalniku naglašena na končnici, domnevno sorodna praslovanska beseda **gōba* v pomenu '(drevesna) goba' pa na prvem zlogu. Pomensko in besedotvorno razmerje med obema domnevno sorodnima besedama ni dokončno pojasnjeno.

god

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gōd*, ki pomeni 'obletnica', ruska *gód*, ki pomeni 'leto', in češka *hod*, ki pomeni 'velik praznik', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **godъ*, ki je domnevno izpeljana iz glagola **goditi* v pomenu 'pogoditi se, pogajati se, skleniti (ženitovanjsko pogodbo), dogovoriti se'. Beseda je prvotno pomenila **pogodba, sporazum, dogovor*, nato '(za ženitovanjsko pogajanje) primeren čas', 'ženitovanjsko slavje' in končno 'praznik' ter 'leto'. Praslovanski glagol je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gʰedʰ-*, ki je pomenil 'združiti, skupaj držati, biti tesno povezan'. Iz tega korena so se razvile še naslednje besede: starofrizijska *gadia* 'združiti', starovisokonemška *bigatōn* 'skupaj priti, ustrezati drug drugemu', staroangleška *(ge)gada* '(zakonski) tovariš', nemška *Gatte* 'soprog', pa tudi germanski pridevnik s pomenom 'dober', ki se ohranja v gotškem *gōps*, angleškem *good* in nemškem *gut*.

godovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gód*.

golob

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gōlūb*, ruska *gólubъ* in češka *holub* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **golqbъ*, ta pa verjetno iz 5000 let stare praindoevropske besede **kólonb(o)-*, iz katere se je razvila tudi latinska *columba*, ki pomeni isto kot naša, in grška *kólymbos*, ki pomeni 'ponirek'. Navedene besede so morda tvorjene iz praindoevropskega korena **kel-*, ki je označeval sive in črnikaste barvne odtenke.

golobček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *golób*.

golobica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *golób*.

gorat

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gōra*. Njen prvotni pomen

je 'ki ima mnogo gora'.

govedo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gòvedo*, narečno ruska *govjádó* in češka *hovado*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *govędo, ta pa je tvorjena iz 5000 let stare praindoevropske **gʷou-*, iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *gáuh*, armenska *kov*, grška *boũs*, latinska *bōs*, staroirska *bó*, starovisokonemška *chuo* in iz te nemška *Kuh*, staroangleška *cú* in iz te angleška *cow*, latvijska *gùovs*, ki vse pomenijo 'krava' ali 'govedo'.

goveji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gòvėđi*, ruska *govjázij* in češka *hovėzí*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **govęd'bjb*, ta pa je izpeljana iz predhodnika našega samostalnika *govédo*.

gozdar

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gòzd*.

gozdič

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *gòzd*.

gozdiček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *gozdič*.

gozdnat

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *gòzden*.

gramofon

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *gramophone*, ki je prvotno komercialno ime izdelka, zloženo iz grških besed *grámma* 'vrezano znamenje, črka' in *phōnḗ* 'glas, zvok'. Gramofon namreč predvaja glas s plošče, ki ima vrezane brazde z zvočnim zapisom.

gramofonski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *gramofón*.

grba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̂ba*, ki pomeni isto kot naša, in podobno kot ruska *górb* in češka *hrb*, ki pomenita 'grba' in 'hrbet', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **gr̂rba* oziroma **gr̂rbь*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ger(H)b-*, ki je pomenil 'viti, kriviti', iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: staropruska *garbis* 'gora', litovska *gárbana* 'koder', staroirska *gerbach* 'naguban', islandska *korpa* 'guba' in armenska *karth* 'trnek, kavelj'. Njen prvotni pomen je *'nekaj ukrivljenega, upognjenega'.

grbančiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *grbánec* v pomenu 'guba', ta pa iz *gr̂ba*.

grbast

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *gr̂ba*.

grbavec

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *gr̂bav*, ta pa iz samostalnika *gr̂ba*.

grbina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gr̂ba*.

grbiti

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gr̂ba*.

grča

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *grča*, ki pomeni 'vozel', bolgarska *gr̂rča*, ki pomeni 'guba', narečna ukrajinska *gr̂rč'a*, ki pomeni 'bula na drevesu', in narečna češka *hrča*, ki pomeni 'storž, šiška, bula, veja', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **gr̂rča*, ki je domnevno pomenila *'gubast, grčast izrastek (na telesu ali na drevesu)'. Verjetno je tvorjena iz 5000 let starega

praindoevropskega korena **ger(H)k-*, ki je pomenil ‘viti, kriviti’ in je soroden z onim v naši besedi *gr̥ba*.

grčast

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *gr̥ča*.

grčav

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gr̥ča*.

grenek

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *gr̥én* v pomenu ‘grenkoba’. Ta se je tako kot ukrajinski *gr̥janь*, ki pomeni ‘rastlina lučca’ (ki je grenkega okusa), prek **gr̥enь* razvil iz praslovanskega **gr̥enь*, ki je tvorjen iz predhodnika glagola *gr̥éti*. Naši predniki so grenek okus pojmovali kot gorek, pekoč.

grlica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̥lica*, ruska *górlica* in češka *hrdlice* (navadno se uporablja manjšalnica *hrdlička*) se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **gr̥rdlica*, ki je pomenila isto kot naša. Izpeljana je iz glagola **gr̥rdliti* v pomenu ‘oglašati se z grulečim glasom’, ta pa iz predhodnika našega samostalnika *gr̥lo*. Grlica je namreč ptica, ki se oglašča z značilnim v grlu nastalim glasom.

grlo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̥lo*, ruska *górlo* in češka *hrdlo* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **gr̥rdlo*. Podobno kot litovski *gurkl̥ys*, ki pomeni ‘podbradek, adamovo jabolko’, in *gerkl̥ē*, ki pomeni ‘grlo’, ter staropruska *gurcle*, ki prav tako pomeni ‘grlo’, je izpeljana iz baltoslovanskega glagola *gertej, iz katerega se je razvil praslovanski *žerti, iz tega pa naš *žréti*. Njen prvotni pomen je torej ‘žrelo’, tj. ‘telesni del, s katerim požiramo’.

groza

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̥za*, ki pomeni isto kot naša, ruska *grozá*, ki pomeni ‘nevihta’ (in ‘groza’), in češka *hr̥úza*, ki pomeni ‘strah, groza’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *groza, ki je pomenila približno isto kot naša. Tvorjena je iz 5000

let starega praindoevropskega korena **gargʰ-*, ki je posnemal glas, s katerim so naši predniki izražali strah. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *gr̥žóti* in latvijska *gr̥žuôt*, ki pomenita ‘groziti’, grška *gorgós*, ki pomeni ‘strašen’, armenska *karcem*, ki pomeni ‘bojim se’ in ‘verujem’, in staroirska *garg(g)*, ki pomeni ‘surov, divji’.

grozen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̥žan* in češka *hrozný* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *grozьnь, ta pa je izpeljana iz predhodnika samostalnika *gr̥žza*.

groziti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̥žiti se* in češka *hrozit* je izpeljana iz predhodnika samostalnika *gr̥žza*.

grozljiv

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gr̥žza*.

guba

Beseda je domačega izvora. Tako kot makedonska *guba*, ki pomeni ‘plast testa’, narečno ruska *gubá*, ki pomeni ‘v reko segajoč zemeljski jezik, polotok’, in podobno kot narečno poljska *gub*, ki pomeni ‘guba’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *guba, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^(h)eyb^h-*, ki je pomenil ‘upogibati, kriviti’.

gubati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *gúba*.

gubica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *gúba*.

herbarij

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz latinske *herbarium*, ki pomeni isto kot naša. Latinska besed je izpeljana iz samostalnika *herba*, ki pomeni ‘rastlina’.

hišen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *hiša*.

hlapec

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *hlàpac*, ki pomeni 'sluga', in češka *chlapec*, ki pomeni 'fant', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **xolpъcъ*. To je manjšalnica samostalnika **xolpъ* v pomenu 'sluga, suženj, fant', ki je verjetno izpeljan iz glagola **xoliti* v prvotnem pomenu **'striči'*. Predhodnik naše besede *hlapec* je torej prvotno pomenil 'na kratko ostrizen mladenič'. Naši slovanski predniki so namreč fante na kratko postrigli šele, ko so prišli v puberteto.

hlepeti

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hlépti*, ki pomeni isto kot naša, in rusko cerkvenoslovanska *xlepъtati*, ki pomeni 'gasiti hudo žejo, piti', ter starejša češka *chlebtati*, ki pomeni 'žreti', vsebuje praslovanski koren **xlep-*, ki je posnemal hlastanje, požrešno goltanje ali pitje. Današnji pomen 'močno si želeti' se je posplošil iz 'močno si želeti hrane ali pijače', ta pa iz pomena 'hlastno jesti ali piti'.

hrapav

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hràpav*, ki pomeni isto kot naša, in slovaška *rapavý*, ki pomeni 'kozav, brazgotinast', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **xorpavъ*. Ta je izpeljana iz samostalnika **xorpa*, ki je pomenil 'izboklina, brazgotina, neravna površina na koži'. Ohranja se v naši danes redki besedi *hrápa* v enakem pomenu. Ta beseda je morda sorodna s splošnoslovansko **korpa* in dalje z litovsko *kárpa* 'bradavica', staronordijsko *hrúðr* 'krasta' in starovisokonemško *riudī*, iz katere se je razvila nemška *Räude*, ki pomeni 'garje'.

hribovit

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *hrib*. Njen prvotni pomen je torej 'ki ima mnogo hribov'.

hrom

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hròm*, ruska *xromój* in češka *chromý* se je razvila iz 1200 let stare

praslovanske **xromъ*, ki je pomenila isto kot naša. Etimološko ni dokončno pojasnjena. Verjetno se je razvila iz starejše **skromo-* z domnevnim pomenom 'porezan, pohabljen', ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)ker-* 'rezati'. Če je domneva pravilna, je soroden poljski glagol *poskromić*, ki pomeni 'ukrotiti, udomačiti, pomiriti, obrzdati', prvotno pa je domnevno pomenil **'prirezati (krila ujeti ptici), skopiti'*.

ingver

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju je prevzeta iz nemške *Ingwer*, ki se je razvila iz starovisokonemške *gingibero*, ta pa je prek starofrancoske *gingibre*, latinske *zingiber* in *gingiber* prevzeta iz grške *dzingiberi*, ki pomeni isto kot naša. Grška beseda je prevzeta iz srednjeindijskega jezika pali, v katerem se tej začimbi reče *siṅgivera*. Verjetno je zložena je iz samostalnikov, od katerih se je prvi razvil iz staroindijskega *śṛṅga-* v pomenu 'rog', drugi pa je prevzet iz dravidskega *vera*, ki pomeni 'korenina'. Njen prvotni pomen je torej 'rogata, tj. razvejana korenina'.

izdolbsti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *dôlbsti*.

izmišljati si

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izmisliti si*.

izmišljevati si

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izmišljati si*.

izmišljotina

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *izmišljòtina*, ki je izpeljana iz glagola *izmišljati*, ta pa je istega izvora kot naš *izmišljati si*.

izobilje

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška *izobilje* je izpeljana iz pridevnika *obil*.

jabolčen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *jábolko*.

jagoda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jägoda*, ruska *jägoda* in češka *jahoda* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **agoda*, ki je pomenila približno isto kot naša. Izpeljana je iz samostalnika **aga*, ta pa je kakor litovska *úoga* in latvijska *uôga*, ki obe pomenita 'jagoda', tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(H)oh₃g-*, ki je pomenil 'rasti; kar zraste, sad, jagoda'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: gotska *akran* 'sad, sadež', irska *áirne* 'plod divje slive', valižanski *eirinen* 'sliva' in *aeron* 'drevesni sadeži' in morda armenska *ačem*, ki pomeni 'rastem'.

jagoden

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *jägoda*.

jagodičevje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *jägodica*, ki je izvorno manjšalnica samostalnika *jägoda*.

jagodičje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *jägodica*, ki je izvorno manjšalnica samostalnika *jägoda*.

jahač

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *jáhati*.

jahati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jähati*, ki pomeni isto kot naša, ruska *éxatb*, ki pomeni 'peljati se', in češka *jechat*, ki pomeni 'hitro iti, teči', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **jaxati*, ta pa je izpeljana iz glagola **jati*, ki je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **jah₂-* v pomenu 'iti, peljati se, potovati'. Iz tega praindoevropskega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *jóti* in latvijska *jât*, ki pomenita 'jezditi', staroindijska *yâti* 'on gre, potuje' in toharska B *yatsi* 'iti'.

jašek

Beseda je domačega izvora. Tako kot staroruski *askb*

in *jaskb*, ki pomenita 'košara, posoda', in narečna dolnjelužiška *jašk*, ki pomeni 'vrat vrše', se je verjetno razvila iz 1200 let stare praslovanske **ěskb*, ki je morda pomenila 'jama'. Iz te besede je tvorjen praslovanski samostalnik **ěskyn'a*, iz katere so se razvile češka *jeskyně*, slovaška *jaskyňa* in ukrajinska *jaskýnja*, ki pomenijo 'jama, votlina'. Morda je sorodna s samostalnikom **ězva*, ki je pomenil 'jama, podzemni brlog' in iz katerega je tvorjen predhodnik našega samostalnika *jázbec*.

ječmen

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška in srbska *jěčmēn* (knjižno *jěčam*), ruska *jačménb* in češka *ječmen* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **jěčbmy*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂ank-*, ki je označeval (krive in) bodičaste stvari. Iz istega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: grška *ónkos* in latinska *uncus*, ki pomenita 'kavelj', starovisokonemška *ango* 'trnek, bodica', staroangleška *onga* 'konica, bodica', starocerkvenoslovanska *okotb* 'kavelj' in mnoge druge. Ječmen je tako poimenovan zaradi ostrih, bodičastih res, po katerih se razlikuje od drugih žitaric.

ječmenov

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *jěčmen*.

jelka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jělka*, ruska *ělka* in narečna poljska *jelka* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **jedl̥bka*, ki je tvorjena iz **jedla*, ta pa iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂ed^h-*, ki je pomenil 'igličast, koničast' in iz katerega so tvorjene še naslednje besede: litovska *ėglė*, latvijska *egle* in staropruska *addle*, ki pomenijo 'smreka', pa tudi latinska *ebulus*, galska *odocos*, starovisokonemška *attuh* in nemška *Attich*, ki pomenijo 'smrdljivi bezeg'.

jerebica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *jeréb*.

jeziček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *jêzik*.

jogurt

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Jogurt*, ta pa iz turške *yoğurt*, ki prvotno pomeni 'kislo mleko'.

jogurtov

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *jógurt*.

jopič

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *jópa*.

juhica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *júha*.

juhu

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *juhu*, ki posnema pri vriskanju nastale glasove.

kameleon

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju je prevzeta iz nemške *Chamäleon*, ta pa prek latinske *chamaeleōn* iz grške *khamailéōn*, ki pomeni isto kot naša. Sklopljena iz grškega prislova *khamai*, ki pomeni 'na zemlji, na tleh', in samostalnika *léōn*, ki pomeni 'lev'. Njen prvotni pomen je torej 'majhen, pritlehen lev'.

kamilica

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta in prilagojena iz nemške *Kamille* ali še srednjevisokonemške *camille*, ta pa prek latinske *chamaemilla* iz grške *khamaimēlon*, ki pomeni isto kot naša. Grška beseda je sklopljena iz prislova *khamai*, ki pomeni 'na zemlji, pri tleh', in samostalnika *mēlon* 'jabolko'. Njen prvotni pomen je torej 'pri tleh rastoče jabolko'.

kanarček

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz nemške *Kanari* ali *Kanarienvogel*,

ta pa prek francoske *canari* iz španske *canario*, ki dobesedno pomeni 'kanarski'. Domovina kanarčkov so namreč Kanarski otoki v Atlantskem oceanu, ki so jih Španci zavzeli v 15. stoletju.

kaniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kànuti* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kapnŋti*, ta pa je izpeljana iz **kapati* v pomenu 'kapljati'.

kaseta

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Kassette*, ki pomeni isto kot naša, ta pa iz italijanske *cassetta*, ki poleg tega pomeni še 'predal, miznica, šatulja, škatlica'. Beseda je izvorno manjšalnica italijanskega samostalnika *cassa*, ki pomeni 'zaboj, skrinja, blagajna'.

kasetofon

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je (kakor hrvaška *kasetòfōn*) zložena iz prevzetega samostalnika *kaséta* in drugega člena samostalnikov *magnetofón* ter še starejšega *gramofón*, ki izvira iz grškega samostalnika *phōnē* v pomenu 'glas, zvok'.

kavka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *kâvka*, narečno ruska *kávka* in češka *kavka* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kavьka*, ki je izpeljana iz **kava* in je pomenila neko večjo ptico. Ta je kakor litovska *kóva* 'vrana' in *kóvas* 'kavka' tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **kau-*, ki je posnemal kričanje. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *káuti* 'vpije, kriči', grška *kōkḗō* 'vpijem, tarnam, jadikujem' in starovisokonemška *hūwo*, ki pomeni 'sova', pa tudi praslovanska **kukati*, ki pomeni 'vpiti, glasno žalovati'.

kazalec

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *kazáti*.

kihati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kíhati*, staroruska *kixati* in češka *kýchat* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kyxati*, ki je pomenila isto kot naša. Izpeljana je iz medmeta **kьx*, ki je posnemal pri

kihanju nastale glasove.

kihiniti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *kíhati*.

klavrn

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *klagebërnde*, ki pomeni 'ki se pritožuje, tožeč', ali *klagebære*, ki pomeni 'obžalovanja vreden, tožeč'. Obe srednjevisokonemški besedi sta izpeljani iz zloženke, ki vsebuje samostalnik *klage* v pomenu 'tožba, obžalovanje, jadikovanje' in glagol *beran*, ki pomeni 'nesti'.

kocina

Beseda je domačega izvora. Verjetno je izpeljana iz samostalnika *kòc*, ki pomeni 'slabša, groba odeja, navadno z dodano kozjo dlako', ki je prevzeta iz srednjevisokonemške *kotze* v podobnem pomenu. Samostalnik *kocína* je prvotno torej označeval posamezno trdo, kozjo dlako iz take odeje.

kockast

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *kócka*.

koder

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kùdra*, ruska *kudérb* in starejša češka *kudra*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kqdrb* oziroma **kqderb*, ki je verjetno sorodna s **kqđelb*, iz katere se je razvila naša *kodélja* v pomenu 'v šop zvito očiščeno predivo za ročno predenje'. Domnevajo, da je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ken(h₁)-*, ki je pomenil 'praskati', iz tega pomena pa je izpeljiv pomen 'česati predivo'. Če je domneva pravilna, je *kóder* prvotno pomenil 'počesan pramen prediva, pripravljen za predenje'.

koren

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *kòrijen*, srbska *kòrēn*, ruska *kóreń* in češka *kořen* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **korę*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)ker-* 'vrteti, obračati, sločiti, kriviti', iz katerega so ndr. tvorjene še

naslednje besede: litovska *kēras* 'štor, deblo, steblo', latvijska *cērs* 'grčasta drevesna korenina', *cecere* 'štor', staropruska *kirno* 'gram', makedonska *čekor* 'korak', ki narečno pomeni še 'štor', latinska *curvus* in grška *kyrtós*, ki pomenita 'kriv', srednjeirska, ki pomeni *cor* 'krog', in mnoge druge. Slovanska beseda **korę* je prvotno označevala rastlinski del krive oblike.

korenje

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *korén*.

koruza

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek hrvaške *kukùruz* prevzeta iz turške *kokoroz*, ki pomeni isto kot naša. Zložena je iz turških samostalnikov *koku* 'smrad' in *uruz* 'riž'. Njen prvotni pomen je torej **'smrdeči riž'*, tj. 'riž za nižje sloje prebivalstva'.

koruzen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *korúza*.

košarka

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz hrvaške ali srbske *kòšárka*, ki je izpeljana iz samostalnika *kòšara* v pomenu 'koš, košara'. Izpeljanka se zgleduje po angleški zloženki *basketball* 'košarka', katere prvi člen je angleški samostalnik *basket* 'koš, košara', drugi pa *ball* 'žoga'.

košarkar

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *košárka*.

košarkarica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *košárkar*.

kotiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *kòtiti se*, ruska *kotítbja* in češka *kotit se* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kotiti*, ki je pomenila isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'valiti, kotaliti'. Iz te besede je tvorjen predhodnik našega glagola *kotalíti*. Pomenski razvoj iz 'valiti,

kotaliti' v 'povreči, roditi' je potekal tako kot v našem *povreči*, ki je iz *vréči*, tako kot v nemškem *werfen*, ki pomeni 'vreči' in 'povreči', in podobno kot v slovenskem *valíti*, ki se uporablja le za ptice.

kramp

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *krampe*, ki pomeni 'vrsta motike' in iz katere se je razvila današnja bavarsko nemška *Krampen*, ki pomeni 'kramp'. Nemška beseda je prvotno pomenila 'krempej'. Sorodna je s srednjevisokonemškim glagolom *krammen*, ki pomeni 's kremplji zgrabití'.

krastača

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *krásta*, kakor je hrvaška *kràstaca* izpeljana iz *kràsta* ali ukrajinska *koróstaka* 'krastača' iz *korósta* 'krasta'. Njen prvotni pomen je torej 'krastava žaba'.

krdelo

Beseda je domačega izvora. Podobno kot starejša hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krdelo*, ki pomeni 'čreda' (v knjižnih jezikih se uporablja *křdo*) in slovaška *křdel'*, ki pomeni 'jata' in 'čreda', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **křdelo*. Njen predhodnik je tvorjen iz 5000 let stare praindoevropske besede **křd^ho-*, ki je sorodna s **k(')erd^hah₂*, iz katere se je razvila praslovanska **čerda*, iz te pa naša *čréda*.

kres

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *krijês* 'oganj, ki ga kurijo ob sv. Janezu', srbska *krês* in staroruska *krěsъ*, ki pomenita 'poletni sončni obrat', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **krěsъ*, ki etimološko ni dokončno pojasnjena. Morda se je razvila iz prvotnejše **krojpsō-*, kar bi bila izpeljanka iz glagola, ki se ohranja v litovskem *kraipýti* 'sukati, obračati'. Če je domneva pravilna, je beseda prvotno pomenila '(poletni sončni) obrat', tj. 'čas, ko se dan preneha daljšati in se začne krajšati'. Danes prevladujoči pomen 'velik ogenj, ki se prižge zvečer pred praznikom' se je iz 'poletni sončni obrat' razvil zato, ker so naši predniki v tem času kurili kresove v čast in slavo soncu.

kresen

Beseda je domačega izvora. V 18. srednjem veku je

izpeljana iz samostalnika *krês*.

kresnica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *krésen*. Prvotno torej pomeni 'ki se pojavi o kresu, tj. v času poletnega sončnega obrata'. Večina kresnic se namreč sveti le konec junija, rastlina s tem imenom pa tudi cveti samo takrat.

krivičen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krivičnī*, ki pomeni 'kazniv', je izpeljana iz samostalnika *krivica*.

krma

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *křma* in slovaška *krma*, ki pomenita isto kot naša, ter narečna ruska *kormá*, ki pomeni 'kaša' se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **křma*, ki je prvotno pomenila 'odrezana', tj. 'odrezana, oddeljena količina hrane'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)kerH-*, ki je pomenil 'rezati, deliti, razdeljevati', iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: latinska *carō* 'meso, kos mesa', umbrijska *karu* 'del, delež', grška *keirō* 'režem, strižem', starovisokonemška *sceran* in iz te nemška *scheren* 'striči', litovska *skirti* 'ločiti, razdeliti' in mnoge druge.

krmilnica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *křmiti*.

krmiti

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *křma*.

krokodil

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Krokodil*, ta pa prek latinske *crocodilus* iz grške *krokódilos*, ki je sprva pomenila le 'kuščar', drugotno pa je označevala tudi krokodila, tj. velikega kuščarja, živečega v reki Nil. Zložena je iz grških samostalnikov *krókē* 'prod, pesek' in *dīlos* 'črv'. Njen prvotni pomen je torej 'črv, ki živi v pesku'.

krokodilji

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *krokodil*.

krop

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kròp* in gornjelužiška *krop* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kropь*, ki je prvotno pomenila 'škropeča, kipeča voda'. Izpeljana je iz glagola **kropiti* v pomenu 'škropiti, povzročati kipenje'.

kropiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kròpiti*, ruska *kropítb* in češka *kropit* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kropiti*, ki je verjetno tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega posnemovalnega korena **(s)krep-* 'šumeti, škrebljati, škropotati, oglašati se s hripavim glasom'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: latinska *crepāre* 'šumeti, povzročati glas ali zvok', staroindijska *kṛpate* 'tarna, jadikuje', iranska *sārfāk* 'šum', staronordijska *hrafn* 'vran, krokar' in latvijska *krēpāt* 'pljuvati sluz, krehati'.

kumara

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *kukumer*, ta pa iz latinske *cucumis*, ki je prevzeta iz nekega neznanega starega predindoevropskega sredozemskega jezika.

kumarica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *kúmara*.

kunec

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju ali prej je prevzeta in prilagojena iz bavarsko nemške *Küniglein* ali še srednjevisokonemške *kuniglin*, ki je prevzeta iz latinske *cunīculus* 'kunec, zajec', ta pa poleg 'kunec' pomeni tudi 'rov, kanal'. Divji kunci namreč kopljejo rove, v katerih kotijo mladiče.

kvačka

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *kváka*, ki pomeni 'kavelj, kljuka'.

kvačkati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *kváčka*.

kvas

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kvās*, ki pomeni isto kot naša, ruska *kvás*, ki pomeni 'kisla pijača iz na suhem kruhu kvašene vode' in češka *kvas*, ki pomeni 'zmes vode, moke in kvasa', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **kvasь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **k_uah₂tso-*, iz katere se je domnevno razvila tudi latinska *cāseus* 'sir'. Iz istega praindoevropskega korena ***k_uah₂t-* ali **k_uath₂-*, ki je pomenil 'spuščati mehurčke, vreti, kisati se, fermentirati, gniti', so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *kváthati* 'vre, kipi', latvijska *kūsāt* 'vreti', gotska *hwaþō* 'pena', pa tudi naša *kísati*.

lagati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *làgati*, ruska *lgátb* in češka *lhát* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **lbgati*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leugh-*, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: gotska *liugan*, starovisokonemška *liogan* in iz te nemška *lügen*, staroangleška *lēogan* in iz te angleška *lie*, staronordijska *ljūga* in iz te islandska *ljúga*, ki vse pomenijo 'lagati'.

lažniv

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *lāžen*, ta pa iz samostalnika *lāž*.

lipa

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *līpa*, ruska *lipa* in češka *lipa* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **lipa*, ta pa iz starejše **lēīpah₂*, iz katere sta se razvili tudi litovska *līepa* in latvijska *liēpa* in s katero sta sorodni staropruska *līpe* ter valižanska *llwyf*, ki vse pomenijo isto kot naša. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leip-*, ki je pomenil 'držati se, biti prilepljen' in iz katerega so tvorjene besede za lepljive stvari v mnogih jezikih, tudi naša *lēpiti*. Lipa je poimenovana po lepljivem soku, ki

pada z njenih listov in drugih lepljivih delov tega drevesa. Tako predstavo o lipi imajo tudi Angleži, ki ji rečejo *lime-tree*, v čemer *lime* pomeni 'lepilo', *tree* pa 'drevo'.

lipov

Beseda je domačega izvora. Kakor hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lipov*, ruska *lipovyj* in čepka *lipový* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **lipovъ*, ki je izpeljana iz predhodnika našega samostalnika *lipa*.

lisičina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *lisiča*.

lisička

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *lisiča*. Goba je poimenovana po lisici zato, ker je lisičje rdeče, oranžne barve.

lisjak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lišjak* in podobno kot češka *lišák* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **lišjakъ*, ta pa je izpeljana iz predhodnika našega samostalnika *lisiča*.

logičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *logisch* in latinske *logicus* iz grške *logikós* v pomenu 'ki je v zvezi z govorom, razmišljanjem; pameten, razumen', ta pa je izpeljana iz samostalnika *lógos*, ki pomeni 'beseda, govor, pripoved, govorica, trditev, literatura, pamet, razum'.

logika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Logik* in latinska *logica* iz grške *logikḗ* (*tékhne*), ki je v ženskem spolu posamostaljeni pridevnik *logikós* v pomenu 'ki je v zvezi z govorom, razmišljanjem; pameten, razumen', iz katerega smo prevzeli našega *logičen*.

loj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lôj*, narečna ruska *lój* in češka *lůj* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **lojb*. Prvotno je pomenila 'raztopljen mast,

raztopljen loj'. Razvila se je iz starejše **lojHo-* v pomenu 'kar je razlito, tekoče', izpeljanke iz korena **lejH-*, ki je pomenil 'liti' in iz katerega je tvorjen tudi naš glagol *liti*.

lojnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *lôjen*, ta pa iz samostalnika *lój*.

lopar

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lòpār*, ki pomeni isto kot naša, starejša ukrajinska *lopárъ*, ki pomeni 'lopatica za mešanje gline', in slovaška *lopár*, ki pomeni 'kuhinjska deska z držalom za rezanje', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **loparъ*. Izpeljana je iz samostalnika **lopb*, ki je pomenil 'list' in druge ploščate predmete.

lopata

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lòpata*, ruska *lopáta* in češka *lopata* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **lopata*, ki je pomenila približno isto kot naša. Izpeljana je iz samostalnika **lopb* ki je pomenil 'list' in druge ploščate predmete in je istega izvora kot litovski *lāpas*, ki pomeni 'list'. Prvotno je torej pomenila **'opremljena z listom, s ploščatim delom (za zajemanje)'*.

loščiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *lòsk* v pomenu 'lesk', ki se je verjetno razvil iz 1200 let starega praslovanskega **lъskъ*, iz katerega se je razvil tudi naš *lèsk*. Prvotno je torej pomenila 'delati lesk'.

lutnja

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz hrvaške *lutnja* ali poljske *lutnia*, ta pa kakor ruska *ljútnja* in češka *loutna* iz srednjevisokonemške *lūte*, ki pomeni isto kot naša. Nemška beseda je prek starofrancoske *leüt* in tedanje španske *alaúd* (danes *laúd*) prevzeta iz arabske zveze *al ʿūd*, ki prav tako pomeni 'lutnja'. Ta vsebuje določni člen *al* in samostalnik *ʿūd*, ki prvotno pomeni 'les'. Beseda je torej prvotno prvotno označevala 'leseno glasbilo'.

majoneza

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz francoske *mayonnaise*, ki pomeni isto kot naša in je izvorno ženska oblika pridevnika *mahonnais* 'mahonski'. Ta je izpeljana iz imena glavnega mesta balearskega otoka Menorka, ki mu Francozi rečejo *Port-Mahon*, Katalonci in Španci pa samo *Mahón*. Majonezo so po tem mestu poimenovali Francozi domnevno v čast francoskemu zavzetju tega otoka leta 1756.

malina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *màlina*, ruska *malina* in češka *malina* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **malina*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **mel(h₂)-*, ki je označeval temne, nečiste barvne odtenke. Prvotno je torej pomenila 'jagoda temne barve'. Iz istega praindoevropskega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *maliná-* 'umazan, črn', grška *mélās* 'črn', latinska *mulleus* 'rdečkast, purpuren', gotska *mēla* 'pisno znamenje, znak' in litovski *mėlas* ter *mėlynas*, ki pomenita 'plav, moder'.

malinov

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *màlinov*, ruska *málinovyj* in češka *malinový* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **malinovъ*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **malina*, iz katerega se je razvil naš *malina*.

mamut

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Mammut*, ta pa prek francoske *mammouth* iz starejše ruske *mámmut*, ki se v današnji ruščini glasi *mámont*. Ruska beseda je verjetno prevzeta iz jakutske *mamut*, ki je domnevno izpeljana iz samostalnika *mamma* 'zemlja'. Če je domneva pravilna, je prvotno morda pomenila 'pod zemljo živeči'.

mandarina

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Mandarine* ali italijanske *mandarina*, ta pa iz španske (*naranja*) *mandarina*, ki dobesedno pomeni 'mandarinova (pomaranča)'. Ta sadež je tako poimenovan po barvi, ki spominja na barvo

svilenih oblačil kitajskih mandarinov.

marelica

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju ali prej je prevzeta in prilagojena iz avstrijsko nemške *Marille*, ta pa iz italijanske *armellino*, ki je prilagojena po latinski zvezi *Armeniacum (pōmum)* z dobesednim pomenom 'armensko (jabolko)'. Marelica je namreč v Evropo prišla iz Armenije.

mareličén

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *marélica*.

marmor

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Marmor*, ta pa prek latinske *marmor* iz grške *mármaras*, ki pomeni 'beli kamen, marmor' in 'kamnit blok'. Grška beseda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **merh₂-*, ki je pomenil 'drobiti, tretji'.

marmoren

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *mármor*.

marmornat

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *mármoren*.

medicina

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta prek nemške *Medizin* iz latinske (*ars*) *medicīna* 'zdravilstvo, zdravništvo', prvotno 'zdravniška (umetnost, veščina)', ki vsebuje žensko obliko pridevnika *medicīnus* 'zdravniški', izpeljanega iz samostalnika *medicus* 'zdravnik'.

medicinski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *medicína*.

metež

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *métež*, ki pomeni 'gneča, vrvež, valovanje', narečna ruska *mjatěž*, ki pomeni 'ledene plošče, ki spomladi plavajo po reki', in staročeška *mětež*, ki pomeni 'vstaja, vrvež', se je

razvila iz 1200 let stare praslovanske *mętežь*, ki je pomenila 'vrvenje, mešanje'. Beseda je izpeljana iz glagola **męsti* v pomenu 'mešati, vznemirjati, žvrkljati', iz katerega se je razvil naš *męsti*.

mezinček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *mezinec*.

mezinec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *męzimac*, ruska *mizinec*, in narečna poljska *mizinec*, ki pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **męzinьcbь*, ki je domnevno pomenila 'najmanjši prst' in 'najmlajši sin'. Izpeljana je iz pridevnika **męzinь* z domnevnim pomenom '*najmanjši'. Sorodna je z litovskim pridevnikom *męžas* in latvijskim *mazs*, ki pomenita 'majhen'. Navedene besede so verjetno tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **meg'h₂-*, ki je pomenil 'velik'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *mahānt-*, armenska *mec*, grška *męgas*, latinska *magnus*, albanska *i madh*, staroirska *mochtae*, gotska *mikils* in starovisokonemška *mihhil*, ki vse pomenijo 'velik', ter hetitska *mekki-*, ki pomeni 'mnog'. Sprememba pomena iz 'velik' v 'majhen' izvira iz šaljivega izražanja, tako kot komu majhnemu pravimo, da je 'ta velik'.

mi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mī*, ruska *my* in češka *my* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **my*, ta pa se je pod vplivom zaimka **vy*, ki je pomenil 'vi', razvila iz starejšega **mes*, iz katerega se je razvil litovski *męs* in armenski *mek*, ki prav tako pomenita 'mi'. To je izvorno množinska oblika osnove za prvo osebo ednine, ki se je glasila **me* in se ohranja tudi v našem tožilniku *me*.

mišji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mīšji*, ruska *myšij* in češka *myší* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **myšьjьjьbь*. Izpeljana je iz samostalnika **myšь*, iz katerega se je razvila naša beseda *mīš*.

mišnica

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *mīšen* v pomenu 'mišji', ta pa iz samostalnika *mīš*.

mivka

Beseda je domačega izvora, vendar etimološko ni nedvoumno pojasnjena. V starejšem jeziku se zapisuje tudi *milka*. Verjetno se je razvila iz *mlivka*, ta pa iz *mlévka*, kot se beseda tudi zapisuje v 19. stoletju, ta pa je izpeljana iz *mlév*, ki pomeni 'mletje', in je tvorjenka iz istega korena kot glagol *mléti*. Če je domneva pravilna, je beseda prvotno pomenila 'drobno mlet (pesek)'. Manj verjetno je izpeljana iz pridevnika *míl* v drugotnem pomenu 'droben, majhen', ki ga zasledimo tudi v narečnem dolnjelužiškem *ręcny mił* 'rečni pesek'.

mleček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *mléko*.

mlečen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *mléko*.

mlekar

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *mléko*.

mlekarica

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *mlékar*.

mlekarna

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je po zgledu češke *mlékárna* izpeljana iz samostalnika *mléko*.

močnik

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je prek pridevnika *móčen* v pomenu 'narejen iz moke, močnat' izpeljana iz samostalnika *móka*.

moder

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *múdar*, ruska *múdryj* in češka *moudrý* se je razvila iz 1200 let stare

praslovanske **mōdr̥b*, ki je pomenila isto kot naša, ta pa iz še starejše **mond^hro-*, iz katere sta se razvili še litovska *mañdras*, ki pomeni ‘ponosen, ohol, pameten, živahen, razposajen’, in latvijska *muōdrs*, ki pomeni ‘vesel, živahen’. Sorodna je z **mṛdhh₁ro-*, iz katere se je razvila starovisokonemška *muntar* ‘zagnan, zavzet’ in iz te nemška *munter*, ki pomeni ‘živahen, veder’. Navedene besede so tvorjene iz zloženke iz 5000 let starih praindoevropskih korenov **men-*, ki je pomenil ‘misliti’, in **d^heh₁-*, ki pomeni ‘položiti’.

modrec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *móder*.

modrijan

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *móder*.

modrijanka

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *modriján*.

modrost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *móder*.

modrovati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *móder*.

molsti

Beseda je domačega izvora. Nedoločnik se je nekdam glasil *mlésti*. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mũsti*, ki pomeni isto kot naša, in slovaška *młzt'*, ki pomeni ‘sesati, cuzati’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *melsti. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂melg'-* v pomenu ‘molsti’, iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *mélžti*, grška *amélgō*, latinska *mulgēre*, srednjeirska *bligim* in albanska *mjel*, ki vse pomenijo ‘molsti’.

molža

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mũža*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *mьlža. Ta je izpeljana iz sedanjiške osnove *mьlžq

glagola *melsti, iz katerega se je razvil naš *mólsti*.

mozolj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mòzolj*, ki pomeni isto kot naša, ruska *mozól'b* in češka *mozol*, ki pomenita ‘žulj’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **mozol'b*. Ta je domnevno izpeljana iz glagola *moznoṭi, ki je pomenil ‘udariti’ in se ohranja v pomorjanskem *mèznoc* ter narečnem poljskem *meznąc*, ki pomenita ‘udariti’. Če je povezava pravilna, je beseda prvotno pomenila *‘kar (ven) udari’. Enak pomenski razvoj ima nemški samostalnik *Ausschlag*, ki pomeni ‘izpuščaj’ in je izpeljan iz glagola *ausschlagen*, ki pomeni ‘ven udariti’.

mozoljast

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *mozólj*.

mravlja

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *mrâvlja* in podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mrâv*, ruska *muravěj* in češka *mravenec* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *morvli. Sorodna je s staroindijskimi *vamrī-*, *valmīka-* in *vamrá-* ‘mravlja’, avestijsko *maoirī-*, latinsko *formīca*, grško *mýrmēks*, valižanskimi *myr*, *myrion*, *morgrugyn*, bretonsko *merien* in staroirsko *moirb*, ki vse pomenijo ‘mravlja’. Razvile so se iz 5000 let stare praindoevropske besede **moruo-* ‘mravlja’, ki je bila moškega spola, njene ženske slovnične oblike **moru_hih₂-* oziroma njunih nadaljnjih izpeljank.

mravljica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *mrâvlja*.

mravljišče

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *mrâvlja*. Prvotno je pomenila *‘prostor, kjer so mravlje’.

nagobčnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz besedne zveze *na gobcu*.

nagrbančiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *grbánčiti*.

nagubati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *gúbati*.

nakana

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *nakániti*, ki je sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *kániti*.

nakrmiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *krmíti*.

nalivnik

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je poenobesedena iz besedne zveze *nalivno pero*. Preden so iznašli bombice, je bil namreč nalivnik pisalo, v katero se je čnilo nalilo. Pred iznajdbo nalivnika pa so pisali s kovinskimi in še prej z gosjimi peresi, ki so jih morali za vsakih nekaj črk pomočiti v čnilo.

naprtiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *pr̄titi*, ki je verjetno izpeljan iz samostalnika s pomenom 'kos tkanine', iz katerega se je razvil naš *pr̄t*. Njegov prvotni pomen je torej 'vezati (na hrbet) s kosom tkanine'.

naščeperiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *ščepériti*.

neurje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz starejše *neúra*, ki prav tako pomeni 'neurje'. Ta je sestavljena iz nikalnice *ne* in samostalnika *úra* v drugotnem pomenu 'vreme' (prvotni je 'odmerjen del časa'), ki je znan tudi v besedni zvezi *huda ura*. Nikalnico, ki kaže na nekaj neugodnega, imajo tudi naša sopomenka *nevíhta*, hrvaška pomenska ustreznica *něvrijěme* in nemška *Ungewitter*.

nozdrv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *nòzdrva* in podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nòzdra*, ruska *nozdrjá* in češka *nozdra*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **nozdra*. Ta je tvorjena iz še starejšega pridevnika **nasró-* 'nosen, pripadajoč nosu', ki je izpeljan iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **nas-* v pomenu 'nos'. Iz istega pridevnika je tvorjen tudi litovski samostalnik *nasraĩ* 'žrelo, usta'.

obilen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbĩlan*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz izpeljanke iz 1200 let starega praslovanskega pridevnika **obvilь* v pomenu 'izdaten, močen', ki je izpeljan iz glagola **obviti* z domnevnim pomenom 'zaslediti, nadvladati, biti v premoči'. Naš pridevnik je torej prvotno pomenil 'močan, debel'. Glagol **obviti* je sestavljen iz predpone **ob* in osnovnega glagola, ki je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uejh₁-* v pomenu 'strmeti, stremeti, zasledovati'. Iz tega praindoevropskega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijski *vĩti-* 'uživanje, obrok' in *vėti* 'zasleduje', grški *ĩemai* 'premikam se, hitim, stremim, zahtevam' in *ĩs* 'moč' ter latinska *vĩs* v enakem pomenu.

obilica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *obil*.

obilje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbĩlje* in ruska *obilie*, ki pomenita isto kot naša, ter češka *obilí*, ki pomeni 'žito', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **obvilьje*, ta pa je izpeljana iz pridevnika **obvilь*, ki je pomenil 'izdaten, močen' in ki se ohranja v našem danes redkeje rabljenem *obil*.

obledeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *ob-* in glagola *bledėti*.

obmolkniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *ob-* in glagola *mòlkniti*, ki je soroden z

molčati in samostalnikom *mólk*.

obrat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbrat*, ruska *oborót* in češka *obrat*, ki pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **obvortъ*, ki je pomenila ‘obrat, zasuk, vrtljaj’. Izpeljana je iz glagola, iz katerega je tvorjen praslovanski **obvortiti* v pomenu ‘obrniti’, ta pa je soroden s predhodnikom našega *obráčati*. Pomen ‘proizvodna enota’ se je razvil iz ‘pogon’, ta iz ‘promet, zamenjava, obračanje’, ta pa iz prvotnega ‘zasuk, vrtljaj’.

odjahati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *jáhati*.

odmisliti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *mísliti*.

ognjenik

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *ognjén*, ta pa iz samostalnika *ógenj*. V starejšem jeziku pomeni le ‘kresilni kamen’, tj. ‘kremen, s katerim so pred iznajdbo vžigalic delali iskre, da so zanetili ogenj’. Današnji pomen ‘gora, kjer prodira iz zemeljske notranjosti lava’ je pridobila šele v 19. stoletju.

ognjeniški

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *ognjeník*.

ogrlica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola **ogrliti* v pomenu ‘objeti okrog grla’, ki je sestavljen iz predpone *o-* in izpeljanke iz samostalnika *grlo*.

ogrožati

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *ogrozíti*.

ohrovt

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta

iz nemške *Kohlkraut*, ki pomeni ‘zelje’. Zložena je iz nemških samostalnikov *Kohl*, ki že sam pomeni ‘zelje’, in *Kraut*, ki pomeni ‘zel’.

okel

Beseda je domačega izvora. Podobno kot poljska *kiel* in češka *kel*, ki pomenita ‘okel, čekan, podočnik’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **okъlbъ* oziroma **kъlbъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **kelh₂-* ‘tolči’, iz katerega je tvorjen tudi predhodnik našega glagola *kláti*. Beseda je prvotno označevala ‘zob, ki kolje, okolje’.

okoren

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz danes pozabljenega glagola *okoríti* v pomenu ‘otrđiti’, ta pa iz samostalnika *kôra* v pomenu ‘skorja, lubje’. Pridevnik *okóren* je torej tako kot njegova sorodna sopomenka *okorél* prvotno pomenil ‘otrđel’, in sicer tako, kot da bi imel skorjo, lubje.

omisli si

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *o-* in glagola *mísliti*. Zaimenska oblika *si* pove, da je glagolsko dejanje namenjeno osebku.

omleta

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Omelett* iz francoske *omelette*, ki pomeni isto kot naša, ta pa se je razvila iz starofrancoske *lamelle* v pomenu ‘ploščica, kovinski listič’.

on

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ón*, ruska *on* in češka *on* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **onъ*, ta pa iz 5000 let starega praindoevropskega kazalnega zaimka za označevanje bolj oddaljenih predmetov, iz katerega so se mdr. razvili ali so tvorjeni še naslednji: litovski *añs* ‘tisti’, avestijski *ana-* ‘ta’, hetitski *anni-* ‘tisti, ôni’, starovisokonemške *ienēr* in iz tega nemški *jener* ‘tisti, ôni’, vsebujejo pa ga tudi naslednje besede: latinska *enim* ‘prav zares, namreč’, grška *énē* ‘pojutrišnjem’, (e)*keĩnos* ‘tisti, ôni’.

oponašati

Beseda je domačega izvora. Njen starejši pomen je 'obnašati se proti', prvotni pa 'prinašati proti'. Izpeljana je iz glagola *oponěsti* v prvotnem pomenu 'prinesti proti', v katerem predpona *opo-* (tako kot v *oporékati*) pomeni 'proti'. Izpeljanke iz glagola *něsti* pogosto razvijejo pomene, ki so v zvezi z vedenjem npr. *obnášati se, ponòs*.

oponesti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *opo-* v pomenu 'proti', ki je sestavljena iz *o-* in *po-*, ter glagola *něsti*. Prvotno je pomenila nekako 'prinesti komu (očitek) proti'.

oprtati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *o-* in glagola *prítati*, ki je verjetno tvorjen iz predhodnika naše besede *prít*, ko je pomenila še 'trak iz tkanine'

orehov

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *ôreh*.

osa

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òsa*, ruska *osá* in češka *vosa* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *(v) *osa*, ta pa iz 5000 let stare **uob^hsah₂*, iz katere so se mdr. razvile še litovska *vapsvà*, srednjeperzijska *vaβz*, latinske *vespa*, staroirska *foich*, staroangleška *wæps* in iz te angleška *wasp*, starovisokonemške *wefsa*, *wafsa*, *waspa* in iz te nemška *Wespe*, ki vse pomenijo isto kot naša.

osel

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška *òsao*, ruska *osěl* in češka *osel* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *osьlb, ki je prevzeta iz gotske *asilus* ali predhodnika starovisokonemške *esil*, iz katere se je razvila nemška *Esel*, ki prav tako pomeni 'osel'. Germanska beseda je prevzeta iz latinske *asellus* 'osliček', ki je izvorno manjšalnica samostalnika *asinus* v pomenu 'osel', ta pa je prevzet iz nekega neznanega starega predindoevropskega sredozemskega jezika.

osji

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *òsa*.

oslica

Beseda je domačega izvora. Tako kot ruska *oslíca* in češka *oslice* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *osьlica, ki je izpeljana iz prevzetega samostalnika *osьlb, iz katerega se je razvil naš *òsel*.

oslov

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *òsel*.

osrčje

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *srcé*.

ostroga

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òstruga* in češka *ostruha*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *ostrōga. Izpeljana je iz pridevnika *ostrь, iz katerega se je razvil naš *óster*.

otipati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *o-* in glagola *típati*.

otipavati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *otípati*.

otrob

Beseda je domačega izvora. Tako kot ruska *ótrubi* in češka *otruby* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *otrōby, ki je pomenila približno isto kot naša, prvotno pa je pomenila '*kar ostane pri luščenju, luščine'. Izpeljana je iz glagola *otrьqbiti v pomenu 'odsekati, izluščiti', ki je sestavljen iz predpone **otrь-*, iz katere se je razvila naša *od-*, in glagola *rqbiti 'sekati'.

paglavec

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *páglav*.

pajčevina

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *pájek*.

palček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *pálec*. Pomenski razvoj iz ‘palec’ v ‘palček’ se je izvršil pod vplivom nemške besede *Däumling*, ki pomeni ‘palček’ in je izpeljana iz samostalnika *Daumen*, ki pomeni ‘palec’. Njegov prvotni pomen si lahko zamislimo *‘kot palec velik možic’.

palec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàlac*, ki pomeni isto kot naša, ruska *pálec*, ki pomeni ‘prst’, in češka *palec*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *palьcbь. Ta je tvorjena iz pridevnika *palь, ki je pomenil ‘debel’. Beseda je torej prvotno pomenila ‘debeli prst’. Ta pridevnik je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega **polo-*, ki je pomenil ‘debel, otekel, velik’, iz katerega so tvorjene še naslednje besede: latinski *pollex* ‘palec’ in *pollēre* ‘biti močan’, perzijska *pālidan* ‘slediti, iskati’, makedonska *pala* ‘išče, sledi’, starovisokonemška *fuolen* in iz te nemška *fühlen*, staroangleška *fāelan* in iz te angleška *feel*, ki pomenijo ‘čutiti’, ta pomen pa izvira iz pomena ‘tipati’.

paličnjak

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *páličen*, ta pa iz samostalnika *pálica*.

parket

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Parkett*, ta pa iz francoske *parquet*, ki pomeni isto kot naša. Prvotneje je pomenila ‘del sodne dvorane, v katerem sedijo sodniki’ (ta del je bil obložen s talnimi deščicami), še prej ‘manjši zaprt prostor’, prvotno pa ‘majhen ograjen prostor’. Izpeljana je iz samostalnika *parc* v prvotnem pomenu ‘ograjen, zaprt prostor’, iz katerega smo prek nemščine prevzeli *párk*.

parnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pára*.

pecelj

Beseda je domačega izvora. Kakor narečna hrvaška *pecalj*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz starejše **peťьcbьl'ь*, ta pa je izpeljana iz samostalnika *peťa, iz katerega se je razvila naša *péta*. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo *‘peti podoben del lista ali sadeža’, tj. tisti del lista ali sadeža, na katerem stoji ali visi.

pečka

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *pàška*, ki pomeni isto kot naša, ruska *póčka*, ki pomeni ‘brstič, popek’, in češka *pecka*, ki pomeni ‘pečka’, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **pьt'ьka*. Izvorno je manjšalnica samostalnika **pьt'ь*, ki je označeval nekaj nabreklega, oteklega in je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **put-*, iz katerega sta mdr. tvorjena tudi litovska glagola *pūsti* ‘oteči, nabrekli, napihni se’ in *pūsti* ‘pihati, napihati’ ter staroindijski samostalnik *puppuṭa-* ‘oteklina na dlesnih’.

pečkat

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pečka*.

pesek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *pijesak*, srbska *pésak*, ruska *pesók* in češka *písek* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *pěsьkь, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **pē(n)suko-*, iz katere se je razvila tudi staroindijska *pāmsuká-*, ki pomeni ‘pesek’ in ‘prah’. Beseda je izvorno manjšalnica samostalnika **pē(n)su-*, iz katere sta se razvili staroindijska *pāmsú-* in avestijska *paṣnuš*, ki prav tako pomenita ‘pesek’ in ‘prah’.

peška

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz *pečka*.

peteršilj

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz bavarsko nemške *Petersil*, ta pa prek latinske *petroselinum* iz grške *petrosélīnon*, ki je zložena iz samostalnikov *pétros* ‘skala, kamen’ in *sélīnon* ‘zélena’. Prvotno je torej pomenila ‘kamena zelena’.

piknik

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Picknick*, ta pa iz francoske *pique-nique*, ki danes pomeni isto kot naša, v 17. stoletju pa je pomenila 'skupni obed, pri katerem vsak prinese hrano zase'. Zložena je iz francoskega glagola *piquer* v pomenu 'pikniti, malo pojesti' in *nique* 'majhna, malo vredna stvar'.

piton

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Python*, ta pa iz grške *Pythón*. To je lastno ime zmaja v obliki kače, ki ga je Apolon ubil pred Delfi. Izpeljano iz grškega krajevnega imena *Pythó* 'Delfi'.

pižmovka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pižem*, ki pomeni 'dišava mošus', ta pa je prevzet prek srednjevisokonemškega *bisem* in srednjeveškolatinskega *bisamum* iz hebrejskega *bāšām*, ki pomeni 'balzamovec, balzam'. Ta voluharica je poimenovana po mošusu zato, ker vonj izločkov njenih žlez spominja na vonj mošusa.

plahta

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plàhta*, ki pomeni 'prt, rjuha', ruska *pláxta*, ki pomeni 'platnena vreča, ruta', in češka *plachta*, ki poleg 'plahta' pomeni tudi 'ponjava, rjuha', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **plaxъta*. Ta je prvotno domnevno pomenila '*širok kos tkanine'. Izpeljana je iz samostalnika **plaxa*, ki je soroden s predhodniki naših besed *plahúta*, *plášč* in *plòsk*.

plemenititi

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *plemenít*.

pljusk

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *pljuskъ*, ki pomeni 'ropot, šum', hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pljûsak*, ki pomeni 'ploha', se je razvila iz južnoslovanske **pl'uskъ*, ki je izpeljana iz predhodnika glagola *pljûskati*.

pljuskati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pljûskati* in češka *plískat*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **pl'uskati*. Verjetno je izpeljana iz medmeta **pl'us*, ki je posnemal zvoke ob udarcu v vodo. Iz izvorno istega medmeta so mdr. še naslednji glagoli: ruski *pljúsnutъ* 'vreči, zalučati', beloruski *pljuščécbъ* 'močno deževati', litovska *pliauškéti* 'čvekati' in *pliauškinti* 'prasketati, žuboreti, pljuskati', iz podobnega tudi latvijski *plāũkšét* in latinski *plaudere*, ki pomenita 'tleskati, ploskati'.

pnevmatika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je pomenila le 'nauk o mehanskih lastnostih plinov'. Prevzeta je prek nemške *Pneumatik* in francoske *pneumatique* iz grške *pneumatiké* (*tékhne*) 'veda o zraku, o gibanju zraka'. Ta vsebuje žensko obliko pridevnika *pneumatikós* 'zračen', izpeljanega iz grškega samostalnika *pneûma* 'veter, dih, sapa', in samostalnik *tékhne* 'veda, veščina'. Današnji pomen se je iz izhodišnega 'veda o mehanskih lastnostih plinov' razvil prek 'izdelek, ki je narejen s spoznanji te vede'.

podgana

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz ljudskolatinske **ponticāna*. Ta je nastala s poenobesedenjem zveze **(mūs) Pontica*, ki dobesedno pomeni 'črnomska (miš)'. Podgane so v Evropo namreč prišle z ladijskim prometom z vzhoda.

podganji

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *podgána*.

pogozditi

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *gozdíti*, ki je izpeljan iz samostalnika *gòzd*.

pogozdovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *pogozdíti*.

pohlep

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola **pohlepěti* ali podobno, ki je soroden z glagolom *hlepěti*.

pohlepen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *pohlěp*.

pokal

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz nemške *Pokal*, ta pa iz italijanske *boccale*, ki pomeni 'posoda, bokal'.

polhek

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *pólh*.

pomaranča

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz severnoitalijanske *pomarancia*, ki pomeni isto kot naša. Zložena je iz samostalnikov *pomo* v pomenu 'jabolko, sadež' in *arancia*, ki že sam pomeni 'pomaranča'. Ta beseda je prevzeta iz španske *naranja*, ta pa prek arabske *nārandž* iz perzijske *nārandž* v enakem pomenu, ki etimološko ni zadovoljivo pojasnjena.

pomislek

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *pomísliti*.

pomisлити

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *mísliti*.

pomišljati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *pomísliti*.

pomolsti

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *mólsti*.

popek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pùpak* (navadno

pùpoljak), ruska *pupók* in češka *pupěk*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **pъpъkъ*. Ta je izvorno manjšalnica samostalnika **pъpъ*, ki je pomenil 'nekaj nabreklega, brst'. Tvorjen je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pamp-* 'nabrekniti', iz katerega so se mdr. razvile naslednje besede: litovski *paĩpti*, ki pomeni 'nabrekniti, napihniti se', in *pámpa*, ki pomeni 'sveženj, bula, oteklina', latvijska *pàmpit*, ki pomeni 'nabrekniti', latinska *pampinus*, ki pomeni 'rozga', in armenska *p^oamp^oušt*, ki pomeni 'sečni mehur'.

poper

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška *pàpar* in češka *pepř* se je razvila iz starejše, morda že praslovanske **pъpъrъ*, ta pa je v srednjem veku prevzeta iz latinske *pip̄er*, ki pomeni isto kot naša. Iz te so prevzete tudi germanske besede s pomenom 'poper', npr. nemška *Pfeffer*, nizozemska *peper*, angleška *pepper*, danska *peber*, švedska *peppar*. Latinska beseda je prevzeta iz grške *péperi*, ta pa iz staroindijske *pippalī*, ki pomeni isto kot naša, prvotneje pa pomeni 'jagoda (kot vrsta plodu)'. Staroindijska beseda etimološko ni pojasnjena.

popkovina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pópek*.

por

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Porree* ali še srednjevisokonemške *porre*, ta pa iz latinske *porrum*, ki je sorodna z grško *práson* v enakem pomenu. Beseda etimološko ni pojasnjena.

postrv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàstrva*, *pàstrma* in bolgarska *pъstърва* se je razvila iz starejše **pъstry*, ta pa je izpeljana iz 1200 let starega praslovanskega pridevnika **pъstrъ*, ki je pomenil 'pisan, pester, pikčast'. Prvotno je torej pomenila **'pisana, pikčasta (riba)'*.

poškodba

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz danes zastarelega glagola *poškóđiti* v pomenu 'poškodovati', ki je sestavljen iz predpone

po- in glagola *škódi*ti.

potipati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *típati*.

prebivališče

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prebívati*.

prebledeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* in glagola *bledéti*.

predrzen

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* in pridevnika *d්රzen*. Prvotno je pomenila 'preveč drzen'.

predrzněž

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *pred්රzen*.

predrznost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *pred්රzen*.

prekanjen

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *prekániti*.

premisлити

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pre-* in glagola *mísliti*.

premišljati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *premísliti*.

premišljevati

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *premišljati*.

pretipati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* in glagola *típati*.

pribežati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pri-* in glagola *bežáti*.

približati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pri-* in glagola *blížati se*.

prisrčen

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz besedne zveze *pri srcu*.

prisrčnost

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *pris්රčen*.

prosen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *prosó*.

prstan

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *p්රstēn*, ruska *pėrstenė* in češka *prsten se* je razvila iz 1200 let stare praslovanske **pėrsty* ali **pėrstę*. Izpeljana je iz samostalnika **pėrstь*, iz katerega se je razvil naš *p්රst*. Prvotno je pomenila 'pripadajoč prstu'.

prstanec

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *p්රstan*.

pst

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *pst* in nemška *pst* posnema šepetanje in torej prvotno nagovarja k tihemu govorjenju, drugotno pa zapoveduje molk.

pšenica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *p්රšenica*, ruska *pėšenica* in češka *pėsenice* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **pėšenica*, ki je pomenila isto kot naša. Izpeljana je iz samostalnika **pėšeno*, iz katerega se je razvil naš *p්රšeno*. Njen prvotni pomen je *'pšenu podobna žitarica'.

pšeničen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *pšenica*.

puding

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Pudding*, ta pa iz angleške *pudding*, ki pomeni isto kot naša, v starejšem jeziku (in tudi danes) pa je pomenila le različne mesne jedi, zlasti 'klobasa' in 'z mesom polnjen želodec'. Angleška beseda je prevzeta iz francoske *boudin*, ki pomeni 'krvavica', ta pa se je razvila iz ljudskolatinske *botellinus, ki je izpeljana iz latinske *botulus* v pomenu 'klobasa'.

pustolovec

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prilagojena iz starejše *pustolòv*, ki prav tako pomeni 'pustolovec' in je prevzeta iz hrvaške *pùstolòv* v enakem pomenu. Hrvaška beseda je izpeljana iz samostalnika *pustol 'pustinja, divjina', ta pa iz pridevnika *pùst* v pomenu 'prazen, neobljuden'. Beseda *pustolòvec* je torej prvotno označevala nekoga, ki se je odpravil v divje, neobljudene, nenaseljene kraje.

pustolovski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzete *pustolòv* v pomenu 'pustolovec', ki se je prilagodila v našo današnjo *pustolòvec*.

pustolovščina

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *pustolòvski*.

radič

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz furlanske *radic* ali tržaško italijanske *radicio*, ki sta se kakor knjižna italijanska *radicchio* razvili iz latinske *rādīcula*. Latinska beseda, ki pomeni 'vrsta radiča' in 'koreninica', je izvorno manjšalnica samostalnika *rādīx* v pomenu 'koren'. Radič je poimenovan kot 'koreninica' zato, ker ima od vseh solatnic najmočnejšo korenino.

razjahati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *raz-* in glagola *jáhati*.

razmisliti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *raz-* in glagola *mísliti*.

razmišljati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *razmísliti*.

razvedrilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *razvedríti*.

ribji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ribljī* in češka *rybí* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *rybъjъjъ, ki je izpeljana iz predhodnika našega samostalnika *riba*.

ričet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju ali prej je prevzeta iz štajersko in koroško nemške *Ritschet*, ki je kakor na širšem bavarskem področju znana *Rütscher* izpeljana iz narečnega glagola *ritschen* oziroma *rütschen* v pomenu 'drseti, spodrsniti'. Ričet je tako poimenovan zato, ker je spolzka, sluzasta, zdrizasta jed.

roba

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju ali prej je prevzeta iz italijanske *ròba*, ki pomeni isto kot naša, ta pa iz starovisokonemške ali starofrankovske *rauba*, ki pomeni 'obleka' in 'vojaška oprema'. Sorodna je s starovisokonemško *roub*, ki pomeni 'rop, plen'. Zbirni pomen 'izdelki, namenjeni tržišču' se je razvil iz prvotnega 'roparski plen'. Ker je bil roparski plen pogosto obleka, je prvotni pomen v francoski besedi *robe* razvil pomen 'obleka'.

robida

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz starofurlanske *robedo*, ki se je kakor italijanska *roveto*, ki pomeni 'robidovje, trnje', razvila iz latinske *rubētum* 'z robidovjem poraščen prostor', izpeljanke iz *rubus* 'robidovje, robida'. Latinska beseda je prvotno verjetno pomenila le 'trnje'. Sorodna je z gotško *raupjan* in nemško *raufen*, ki pomenita 'puliti, trgati'.

robidov

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *robída*.

rogač

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *róg*. Njen prvotni pomen je ‘kdor nosi roge’.

rogat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rògat*, ruska *rogátyj* in češka *rohátý* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **rogatъ*, izpeljanke iz samostalnika **rogъ*, iz katerega se je razvil naš *róg*.

rogelj

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *róg*.

rogovje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *róg*.

rokodelec

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju je zložena iz samostalnika *ròka* in izpeljanke iz glagola *dèlati*. Njen prvotni pomen je ‘kdor dela z rokami’.

rokodelski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *rokodél(ec)*.

rokodelstvo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *rokodél(ec)*.

rozina

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz nemške *Rosine*, ta pa iz starofrancoske *raisin (sec)*, ki pomeni isto kot naša, dobesedno pa pomeni ‘(suha) grozdna jagoda’. Francoska beseda *raisin* ‘grozdje’ se je razvila iz latinske *racēmus*, ki pomeni ‘grozd, grozdna jagoda’.

rožiček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica

samostalnika *rožič*, ta pa je manjšalnica samostalnika *róg*.

rulada

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Roulade* iz francoske *roulade*, ki poleg ‘zavitek’ pomeni tudi ‘rulada’. Izpeljana je iz francoskega glagola *rouler*, ki pomeni ‘zviti, zvijati’.

ržen

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *řž*.

sekvoja

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *sequoia*. Američani so drevo poimenovali po Indijancu z imenom *Sequoyah* (1760–1843) iz plemena Čeroki, ki je za svoj jezik naredil primerno pisavo.

sestrica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *sêstra*.

siromašen

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *siromah*, iz katerega se je razvil današnji *siromák*.

sirotka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sìrutka* in *sùrutka* ter podobno kot ruska *sývorotka* in češka *syrovátka*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **syrovatъka*. Izpeljana je iz pridevnika **syrovatъ* v pomenu ‘kisel, vlažen’, ta pa iz **syrъ*, iz katerega se je razvil naš *sir*. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo kot *‘tekočina, ki ima sir’.

skotiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *kotiti*.

slak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *slâk* in starejša ter narečna češka *svlak* (danes knjižno *svlačec*), ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz

1200 let stare praslovanske **svolkъ*. Izpeljana je iz glagola **svelt'i*, ki je pomenil 'zvleči, zviti' in je sestavljen iz predpone **sv-* 'skupaj' in glagola **velt'i*, iz katerega se je razvil naš *vléči*. Slak se tako imenuje zato, ker je ovijalka, ki se vleče, zvija ob drugih rastlinah.

slan

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *slân*, ruska *solónyj* in češka *slaný* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **solnъ*, ta pa iz še starejše **salno-*, ki je pomenila isto kot naša. Izpeljana je iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **sal-*, ki je pomenil 'sol' in iz katerega se je razvil naš *sól*.

slepar

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *slepiti* v drugotnem pomenu 'goljufati, varati', ki se je razvil iz prvotnega 'povzročati, da je kdo slep'. Glagol je izpeljan iz pridevnika *slép*.

slina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *slina*, ruska *slina* in češka *slina* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **slina*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)lej-*, ki je pomenil 'sluzast, lepljiv, gladek' in 'spolzka, lepljiva tla'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: latvijska *sliēnas* 'slina', grški *alīnō* 'namažem' in *lītós* 'gladek', latinski *linere* 'namazati, nasmoliti' in *līmus* 'glen, blato, umazanija', staroangleška in srednjevisokonemška *slīm*, iz katere se je razvila nemška *Schleim* 'sluz', in starovisokonemška *līm* 'lepilo', iz katere se je razvila nemška *Leim* in ki smo jo mi prevzeli kot *līm*.

sliva

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *šljīva*, ruska *slīva* in češka *slīva* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **sliva*. Izvorno je v ženskem spolu posamostaljeni pridevnik **slivъ*, ki je pomenil 'moder, modrikast' in se ohranja v našem narečnem *sliv* v enakem pomenu. Ta se je razvil iz 5000 let starega praindoevropskega **sliH-uo-*, iz katerega so tvorjene še naslednje besede: latinske *līvēre* 'biti svinčene, modre barve', *līvōr* 'sinja barva, modrina', *līvidus* 'sinji, moder' in staroirska *li*

'barva, sij'. Iz istega korena **(s)lejH-* je tvorjen tudi starovisokonemški samostalnik *slēha*, iz katerega se je razvil nemški *Schlehe*, ki pomeni 'trnulja, divja sliva'.

slivov

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *slīva*.

smrečica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *smréka*.

smreka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *smrèka*, ki poleg 'smreka' pomeni tudi 'brin', ukrajinska *smeréka* in narečna češka *smrek*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **smerka*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **smer-* v pomenu 'iglast gozd', iz katerega je tvorjena tudi armenska *mayr*, ki pomeni 'cedra, bor, smreka'.

smrekov

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *smréka*.

smuč

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *smúčati*.

smučar

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *smúč* v pomenu 'smučka'.

smučarka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *smúčar*.

smučati

Beseda je domačega izvora. V starejšem jeziku pomeni 'gladko drseti'. Tako kot cerkvenoslovska *smučati*, ki pomeni 'drseti, plaziti se', in makedonska *smuča se*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **smučati* v pomenu 'hitro drseti, hitro se premikati'. Izpeljana je iz glagola **smuknōti* v pomenu 'hitro zdrsniti', iz

katerega se je razvil naš *smúkniti*.

smučka

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *smúč*.

smuk

Beseda je domačega izvora. V starejšem jeziku pomeni 'hiter premik, zdrš'. Izpeljana je iz glagola *smúkniti*.

smuka

Beseda je domačega izvora. V starejšem jeziku pomeni 'gladko drsenje', 'cesta s steptanim snegom, ki je primerna za vožnjo s sanmi' in 'smučka'. Izpeljana je iz glagola *smúkat*, ki je soroden s *smúčati*.

sokol

Beseda je verjetno domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *sòkol*, srbska in črnogorska *sòkō*, ruska *sókol* in češka *sokol* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **sokolъ*, ki etimološko ni nedvoumno pojasnjena. Morda je sorodna s staroindijskima samostalnikoma *śakúni-* in *śakuná-*, ki pomenita '(velik) ptič', morda je tvorjena iz nekega glagola, tvorjenega iz 5000 let starega praindoevropskega korena **sekʷ-* v pomenu 'slediti', iz katerega je tvorjen tudi makedonski glagol *saka* 'hoče, namerava, zahteva'.

sol

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *sól*, srbska, črnogorska *sô*, ruska *sólъ* in češka *sůl* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **solъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **sal-*, iz katere so se razvile še naslednje besede: latvijska *sāls*, grška *háls*, latinska *sal* in armenska *at*, ki vse pomenijo isto kot naša. Iz iste praindoevropske besede so tvorjene še staroindijska *salilá-*, ki pomeni 'slan' in 'morje', staroirska *salann*, valižanska *halen*, angleška *salt* in starovisokonemška *salz*, iz katere se je razvila nemška *Salz*, ki vse pomenijo 'sol', in albanska *njelm*, ki pomeni 'slan'.

sova

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sóva*, ruska *sová* in češka *sova* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **sova*. Tvorjena je iz 5000 let starega

praindoevropskega korena **k'au-*, ki je kakor podoben **kau-* pomenil 'tuliti, vpiti, vreščati'. Iz teh korenov so mdr. tvorjene še naslednje besede: armenska *sag* 'gos', latinska iz galščine prevzeta *cavānnus* 'sova', gornjelужиška *sutać* 'skovikati, kričati', litovski *kaũkti* in *šaũkti* 'vpiti', staroindijski *káuti* 'vpije, vrešči', *kokā* 'sova, pes', grška *kōkýō* 'vpijem, jadikujem', starovisokonemške *hūwo*, *hūwila*, *hiuwila*, ki pomenijo 'sova', in angleški *owl*, *howl* v enakem pomenu, pa tudi predhodnik našega samostalnika *kávka*.

spati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *spàti*, ruska *spátъ* in češka *spát* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **sъpati*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **suep-*, ki je prav tako pomenil 'spati' in iz katerega so mdr. tvorjene naslednje besede: hetitska *suppa* 'zaspi', staroindijski *svápati* 'spi', latinska *sōpīre* 'uspavati', staronordijska *sofa* in staroangleška *swefan*, ki pomenita 'spati'.

sprenevedati se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *s-* (nastale iz *iz-*) in glagola *prenevédati se*, ki prav tako pomeni 'sprenevedati se', v starejšem jeziku pa pomeni 'zavlačevati z delom'. Sestavljen je iz predpone *pre-*, nikalnice *nè* in glagola **védati*, ki je soroden z *védeti*. Njegov prvotni pomen si lahko predstavljamo kot **'povzročati vtis, da kdo česa ne ve'*.

srčece

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *srcé*.

srček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *srcé*.

srčen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je tvorjena iz samostalnika *srcé*.

srčika

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *srcé*.

srčkan

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *srcé*.

srčnost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *srčen* v pomenu 'pogumen', ta pa iz samostalnika *srcé* v pomenu 'pogum'.

sredinec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *sredina*. Sredinec je namreč prst, ki se nahaja v sredini prstov ene roke.

srp

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *šrp*, ruska *сѣрп* in češka *srp* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **sьrpbь*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **serp-* v pomenih 'rezati' in 'oster', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: latvijska *sirpis*, grška *hárpē*, irska *serr* in staroindijska *sr̥ṣṭī*, ki vse pomenijo isto kot naša, pa tudi latinska *sarpere*, ki pomeni 'rezati, obrezovati'.

stegno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stègno*, ruska *stegnó* in češka *stehno* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **stegno*, ki etimološko ni zadovoljivo pojasnjena. Morda je sorodna z latinsko *tignum* 'tram, hlod', morda z armensko *թեփն*, ki pomeni 'rama, pazduha, roka', in *թիտոնք*, ki pomeni 'pleče, hrbet, stran (zgradbe)'.

stikalo

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *stikati* v pomenu 'delati, da je kaj tesno skupaj'.

strm

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *str̥m*, ki pomeni isto kot naša, narečni ruski *strěmyj* in *strěmkij*, ki pomenita 'hiter, predrzen', in češka *strmý*, ki pomeni 'strm', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **strьmь*, ki je pomenila 'pokonci postavljen'. Sorodna je s praslovanskim pridevnikom **stromь*, iz katerega se je razvil poljski *stromy* in ukrajinski

strimkýj, ki pomenita 'strm', in češki samostalnik *strom*, ki pomeni 'drevo'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)terh₁-* v pomenu 'trd biti', iz katerega so z isto pripono mdr. tvorjene še naslednje besede: nizozemska *stram*, nemška *stramm* 'tesen, krepek, strumen' in grška *sterémnios*, ki pomeni 'trd, trden'. Pomen 'strm' se je razvil iz 'pokončen', ta pa iz 'trden' zato, ker pokonci postavljene stvari trdno stojijo.

strmina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *str̥m*.

strmoglaviti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *strmoglāv* v pomenu 'strm', ta pa je zložen iz pridevnika *str̥m* in samostalnika *gláva*. Prvotno se je nanašal na tako strmino, s katere človek lahko pade na glavo.

struga

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *struga*, ki pomeni 'valovanje' in 'uničenje, razdejanje', narečna ruska *strúga*, ki pomeni 'globoko mesto v reki' in 'z vodo napolnjena kotanja v presahli rečni strugi', ter češki *strouha* in *struha*, ki pomenita 'struga, žleb', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **struga*, ki je pomenila 'vodni tok'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **srey-*, ki je pomenil 'teči (o tekočini)'. Iz istega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *sriaumuõ* 'struga, vodni tok', staroindijski *srávati* 'teče', *srava-* 'tok', grška *rhéō* 'tečem', staroirska *sruaimm* 'reka', starovisokonemške *stroum*, iz katere se je razvila nemška *Strom*, in staroangleška *strēam*, iz katere se je razvila angleška *stream*, ki vse pomenijo 'tok'.

surov

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *s̥urov*, ki pomeni 'surov, presen, zelen, grob, divji', ruska *сурóвыj*, ki pomeni 'strog, surov', in češka *surový*, ki pomeni 'grob, neobdelan, krut, neotesan', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **surovь*. Izpeljana je iz samostalnika **surь* v pomenu 'vlaga, mokrota', ki se je razvil iz 5000 let starega praindoevropskega **souHro-*, iz katerega se je razvil tudi staronordijski *saurr*, ki pomeni 'umazanija'. Naš pridevnik je torej prvotno pomenil 'vlažen, moker'. Surove,

še ne pečene jedi, zlasti meso, so namreč vlažne, mokre. In ker so surove jedi še neobdelane, se je iz tega pomena razvil tudi pomen 'grob, divji'. Praslovanski samostalnik **surь* je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **seuH-*, ki je pomenil 'teči, deževati, vlažiti, močiti', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *súras* 'slan, soljen', latvijska *suřs* 'slan, grenak, kisel', staroangleška *sūr* 'kisel', iz katere se je razvila angleška *sour*, in starovisokonemška *sūr*, iz katere se je razvila nemška *sauer*, ki prav tako pomeni 'kisel', pa tudi predhodnik našega samostalnika *sir*.

suženj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sūžanj* se je razvila iz splošnojužnoslovanske **sqžbn'b*, ki je sestavljena iz predpone **sq-* in izpeljanke iz samostalnika **qže*, ki je pomenil 'vrv'. Prvotneje je pomenila 'ujetnik', prvotno pa **kdor* je zvezan z *vrvjo*.

sužnja

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *súženj*.

ščeperiti

Beseda je domačega izvora. Verjetno je nastala z mešanjem pomensko podobnih glagolov *šepériti se* in *čopíriti se*. Podobno kot hrvaška *šepíriti se* in *šepúriti se*, ki pomenita isto kot naša, narečna ruska *čepérit'sja* in *ščepérit'sja*, ki pomenita 'razkrečiti se, šopiriti se', in narečni slovaški *čepurkat' sa*, ki pomeni 'šopiriti se', sta se domnevno razvila iz 1200 let starih splošnoslovanskih **šepyríti se* oziroma **čepyríti se*. Ta dva glagola sta sestavljena iz ekspresivnih predpon **še-* oz. **če-* in praslovanskega glagola **pyriti*, ki je pomenil 'pihati'. Če je domneva pravilna, je beseda prvotno pomenila **napihovati se*. Slovenski izraz *s-périti* namesto pričakovanega *-píriti* je posledica vpliva samostalnika *peró*, izraz *s čop-* namesto pričakovanega *čep-* pa posledica vpliva samostalnika *čòp*.

ščuka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *štùka*, ruska *ščúka* in češka *štika* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **ščuka*, ki je pomenila isto kot naša. Izpeljana je iz glagola **ščukati*, ki je pomenil 'rezati, hlastati, trgati, grabiti'. Prvotno je torej pomenila

*tista, ki hlasta, šavsá, kar kaže na roparsko naravo te ribe.

šimpanz

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Schimpanse*, ta iz angleške *chimpanzee*, ta pa iz nekega zahodnoafriškega jezika Angole ali Konga. V bantujskem jeziku čiluba v Angoli se veliki opici reče *kivili-chimpanze*.

taboren

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *tábor*.

talent

Beseda je tujega izvora. Prevzeta je iz nemške *Talent*, ta pa prek latinske *talentum*, ki pomeni 'utežna enota pribl. 26 kg' in 'denarna enota večje vrednosti, navadno 60 min', iz grške *tálan-ton*, ki pomeni 'utežna enota pribl. 36 ali 26 kg' in 'denarna enota 6000 drahem'. Grška beseda je izpeljana iz glagola *talássai*, ki pomeni 'nesti, prenesti, prestati'. Sodobni pomen 'prirojena sposobnost', ki se je razvil iz '(od Boga) zaupano bogastvo', temelji na svetopisemski priliki o talentih: Gospodar je svojim služabnikom razdelil denar in odšel na pot. Ko se je vrnil, je bogato nagradil ona dva, ki sta si s trgovanjem pomnožila imetje. Tistemu, ki je zaupani talent shranil, da ga ne bi izgubil, ga je vzel in dal onemu, ki je največ pritrgoval.

ti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tî*, ruska *tý* in češka *ty* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **ty*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **tū*, ki je pomenila isto kot naša. Iz iste praindoevropske besede so se razvile še avestijska *tū*, latinska *tū*, albanska *ti*, valižanska *ti*, homersko grška *týnē*, gotska *pū*, staronordijska *þú* in staropruska *tou*, ki vse pomenijo 'ti'. Iz sorodne **tu* pa so se razvile staroindijska *tuvám*, hetitska *tu-k(ka)*, grška *sý*, latvijska *tu*, litovska *tù*, starovisokonemška in nemška *du* ter angleška *thou*, ki prav tako pomenijo 'ti'. Prvotni pomen tega prastarega zaimka ni znan.

tihotapec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *tihotápiti*.

tihotapiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sklopljena iz prislova *tího* in glagola **tapiti*, ki je soroden s *tápati* 'tipati, tiho, tipaje hoditi'.

tip

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *típati*.

tipalka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *típati*.

tipalnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *tipálen*, ta pa iz glagola *típati*.

tipati

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *tipati*, ki pomeni 'dotikati se, otipavati', narečna ruska *típatъ*, ki pomeni 'počasi, narahlo tolči, prijemati, okušati, ščipati', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **tipati*. Verjetno je izpeljana iz medmeta **tip*, ki je posnemal pri lahkih udarcih nastale zvoke. Iz podobnega medmeta **tap* je izpeljan predhodnik našega glagola *tápati*.

togota

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *tóg* v pomenu 'trd od jeze'.

togoten

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *togôta*.

togotno

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *togôten*.

tolst

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tüst*, ruska *tólstij* in češka *tlustý* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **tǫlstъ*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **teuh₂-*, ki je pomenil 'oteči, nabrekniti, namnožiti', in sicer je prvotno morda trpni deležnik glagola, ki se ohranja v litovskem *tužti*

'oteči, nabrekniti'. Če je povezava pravilna, je naš pridevnik prvotno pomenil 'otekel, nabrekel'.

tolšča

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tùšta*, ki pomeni 'velika količina, množica', in ruska *túščá*, ki pomeni 'sloj', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **tǫlšt'a*. Izpeljana je iz pridevnika **tǫlstъ*, iz katerega se je razvil naš *tólst*.

trafika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz avstrijsko nemške *Trafik*, ki pomeni 'prodaja' in 'prodajalna zlasti tobačnih izdelkov'. Nemška beseda je prevzeta iz italijanske *traffico*, ki pomeni 'trgovina, trgovanje' in '(blagovni) promet'. Izpeljana je iz glagola *trafficare* 'trgovati', ki je domnevno v 12. stoletju prevzet iz tedanjega predhodnika katalonskega glagola *trafegar*, ki pomeni 'pretakati, mešati vino', razvil pa se je iz ljudskolatinskega **transfaecāre* s prvotnim pomenom 'pretakati tako, da se izloči usedlina', sestavljenke iz latinske predpone *trans-* 'prek-' in izpeljanke iz samostalnika *faex*, ki pomeni 'gošča, usedlina'.

trebušast

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *trébuh*.

trma

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *trm* v pomenu 'trmast', ki se je verjetno razvil iz 1200 let starega praslovanskega **trъmъ* v domnevnem pomenu 'trden, neomajen'. Iz tega pridevnika sta izpeljana predhodnika narečnega poljskega glagola *trzmić*, ki pomeni 'tičati, štrleti', in starejšega češkega *trměti*, ki pomeni 'dvigati se, lebdeti, štrleti'. Soroden je s pridevnikom, iz katerega se je razvil naš *střm*.

trmariti

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *trma*.

trmast

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *trma*.

trmoglav

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz danes pozabljenega pridevnika *trm*, ki je pomenil 'trmast', in samostalnika *gláva*. Njegov prvotni pomen je torej 'ki ima trmasto glavo'.

trmoglaviti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *trmoglàv*.

trop

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju se glasi *tropa*. Prevzeta je iz starejše italijanske *tropo*, ki pomeni 'čreda' (danes je to prislov s pomenom 'preveč'), ta pa se je razvila iz galoromanske *tropus* v enakem pomenu. Galoromanska beseda je prevzeta iz starofrankovske **prop*, ki je sorodna s starovisokonemško *thorf*, iz katere se je razvila nemška *Dorf* 'vas'.

trpotec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *trpútač* se je razvila iz starejše **trbꝑotbcb*, ki je pomenila isto kot naša. Zložena je iz števnik **trb-* 'tri' in samostalnika **potb* v pomenu 'pot'. Prvotno je pomenila 'rastlina, ki raste ob razpotjih', tj. tam, kjer so tri poti. Trpotec je tako poimenovan zato, ker rad raste tudi na steptani zemlji, ob poti ali celo na njej.

trzalica

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz hrvaške *tržalica*, ki je izpeljana iz glagola *tržati*, ta pa je istega izvora kot naš *tržati*.

trzati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tržati*, ki pomeni isto kot naša, in ruska *terzátb*, ki pomeni 'trgati, razjedati, mučiti', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **trzati*, ta pa verjetno iz **trgati*, iz katere se je razvila naša *trgati*. Skupni imenovalec pomenov glagolov *tržati* in *trgati* je hitro in sunkovito gibanje rok.

trzniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tržnuti* se je razvila iz starejše **trznōti*, ta pa je izpeljana iz **trzati*, iz

katere se je razvila naša *tržati*.

uhan

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *uhó*, podobno kakor je iz samostalnika *prst* izpeljan samostalni *prstan*.

ukana

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *ukániti*.

ukaniti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *u-* v pomenu 'proč' in glagola *kániti* v pomenu 'nameravati'.

urar

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *úra*.

uren

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *úra*.

urica

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica prevzetega samostalnika *úra*.

urnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *úra*.

uta

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz starovisokonemške *hutt(e)a*, ki pomeni 'koča, šotor, stojnica, talilnica rude', iz katere se je razvila današnje nemška *Hütte* 'koča, bajta, metalurški obrat'.

uvala

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz hrvaške *ùvala*, ki pomeni 'dolina z ravnim dnom' in 'manjši morski zaliv'. Izpeljana je iz hrvaškega glagola *uváliti* v pomenu 'zavaliti noter', ki je sestavljen iz predpone *u-* 'v' in glagola *váliti*, ta pa je istega izvora kot naš *valiti*.

vagon

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Waggon*, ta pa iz angleške *wag(g)on*, ki pomeni isto kot naša. Angleška beseda je prevzeta iz nizozemske *wagen*, ki pomeni 'voz'.

vagonček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica prevzetega samostalnika *vagón*.

vcepiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* in glagola *cépiti*.

vedrce

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *védro*.

vedrina

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *véder*.

vedriti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vèdriti* se je razvila iz starejše **vedriti*, ki je tvorjena iz predhodnika našega pridevnika *véder*.

vedro

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vèdro*, ruska *vedró* in češka *vědro*, ki pomenijo isto ali podobno kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **vědro*, ta pa je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske besede **uódǵ*, ki je pomenila 'voda' in iz katere se je razvila naša *vôda*. Njen prvotni pomen je 'kar vsebuje vodo'.

velblod

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *velbloud*, ta pa prek starejše ruske *velbljudb* (danes *verbljud*) in cerkvenoslovanske *velbblqdb* in starocerkvenoslovanske *velbbqdb* iz gotske *ulbandus*, ki vse pomenijo isto kot naša. Gotska beseda je prevzeta iz latinske *elephantus*, ki pomeni 'slon' in je izposojena iz grške *eléphas* v enakem pomenu. Germani in posledično Slovani so poimenovanji obeh živali pomešali, saj so ju poznali le po pripovedovanju.

velikodušen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika **velikoduh*, ki je zložen iz pridevnika *vêlik* in samostalnika *dúh* po zgledu nemškega *großmütig* 'velikodušen', ki je zložen iz pridevnika *groß* 'velik' in samostalnika *Mut* v prvotnejšem pomenu 'moč razmišljanja, duh, duša'.

velikodušnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *velikodúšen*.

verouk

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnikov *véra* in *úk*.

vijak

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *víti*, kakor je npr. samostalnik *liják* izpeljan iz glagola *líti*.

višnja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *višnja*, ruska *višnja* in češka *višně* se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **višbn'i*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ueǵis-*, ki je pomenil 'teči (zlasti o gostih tekočinah)', iz katerega so tvorjene še naslednje besede: starovisokonemška *wīhsila*, iz katere se je razvila nemška *Weichsel*, ki pomeni 'višnja', grška *iksós* in latinska *viscum*, ki pomenita 'omela, ptičji lim'. Iz češnjeve in višnjeve smole so namreč kakor iz omele izdelovali lepilo za lovljenje ptičev.

višnjev

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *višnja*.

votel

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *ūtal*, ki pomeni isto kot naša, ruska *útlyj*, ki pomeni 'šibek, trhel, preperel', poljska *wąty*, ki pomeni 'slaboten', in češka *útly*, ki pomeni 'krhek, nežen', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **otblb*, ki etimološko ni nedvoumno pojasnjena. Morda je sorodna z latvijsko *uōts* 'žleb, odtok', grško *ántron* 'jama, votlina', *antērís* v redkeje izpričanem pomenu 'okno, nozdrv' in armensko

vandem ‘pokončati, uničiti, razbiti’. Če je povezava pravilna, je prvotno pomenila *‘razbit, prebit, odprt’. Po drugem poskusu razlage pa je sestavljena iz predpone **q-* v pomenu ‘ne’ in samostalnika *tblo, ki je pomenil ‘tla’. Če je pravilna ta domneva, je prvotno pomenila *‘brez dna’.

vrtača

Beseda je tujega izvora. Kakor hrvaška *vrtača* in makedonska *vrtača*, ki pomenita isto kot naša, je v srednjem veku prevzeta iz nekega romanskega samostalnika, ki se je razvil iz ljudskolatinske *hortaceus, ta pa je izpeljan iz latinskega *hortus*, ki pomeni ‘vrt’. Iz istega nezapisanega samostalnika *hortaceus se je razvil istrsko romanski *vartáčo*, ki pomeni ‘zapuščen vrt’. V vrtačah je namreč pogosto dobra zemlja in dovolj vlage tudi v sušnih mesecih, zato so v njih pogosto uredili zelenjavni vrt.

vrtnar

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je (morda prek pridevnika *vrten*) izpeljana iz prevzetega samostalnika *vr̄t*.

vrtnarka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *vrtnár*.

zabrbotati

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz predpone *za-* in glagola *brbotáti*.

zabrenčati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *brenčáti*.

zajahati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *jáhati*.

zajčnik

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *zájec*.

zajklja

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *zájka*, ta pa je tvorjena ob samostalniku *zájec*.

zamisel

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *zamisliti si*.

zamisliti si

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *misliti*, besedica *si* pa pove, da je misel vzniknila pri tistem, ki je izražen v slovnični osebi.

zamišljati si

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *zamisliti si*.

zamolčati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *molčáti*.

zaspati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zàspati* in češka *zaspat*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske *zasъpati, ki je sestavljena iz predhodnikov predpone *za-* in glagola *spáti*.

zatipati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *típati*.

zbežati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *béžati*.

zbežati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *bežáti*.

zbledeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *bledéti*.

zelena

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju ali prej je prevzeta iz neke romanske predloge, ki se je kakor furlanska *selino* in narečna italijanska *selano* razvila iz latinske *selinum*, ki pomeni isto kot naša. Latinska beseda je prevzeta iz grške *selīnon*, ki prav

tako pomeni 'zelena', ta pa je prevzeta iz nekega neznanega starega sredozemskega jezika. Iz latinske besede *selinum* sta se razvili francoska *céleri* in italijanska *sedano* in iz te besede so prek raznih posrednikov prevzete nemška *Sellerie*, angleška *celery*, hrvaška *cèler*, ruska *selʹderėj* in češka *celer*, ki vse pomenijo 'zelena'.

zgražati se

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zgroziti se*.

zgrbiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *gr̂biti*.

zgroziti se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *groziti*, besedica *se* pa pove, da grozo občuti tisti, ki je izražen v slovnični osebi.

zgubati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *gúbati*.

zlagati se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *lagáti*.

zloščiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *lóščiti*.

zmršiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *mřšiti*.

zoreti

Beseda je domačega izvora. Prenarejena je iz 1200 let stare praslovanske **zoriti*, iz katere se je razvila cerkvenoslovanska *zoriti*, ki prav tako pomeni 'zoreti'. Ta je izpeljana iz praslovanskega glagola **zbrěti* 'zoreti', katerega pretekli tvorni deležnik se ohranja v našem *zrèl*.

zrel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zrèo*, ruska *zrélyj* in

češka *zralý*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **zbrělb*. Izvorno je pretekli tvorni deležnik glagola **zbrěti* v pomenu 'zoreti', ki se ohranja v ruskem glagolu *zrétb*, hrvaškem, srbskem, bosanskem in črnogorskem *zrěti*, ki pomenita 'zoreti'. Tvorjen je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g'erh₂-* 'drgniti, mleti, starati, zoreti', iz katerega je mdr. tvorjen tudi staroindijski glagol *jřryati*, ki pomeni 'stara se, medi se, mehča se, trohni'.

zrelost

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *zrèl*.

žajbelj

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz starovisokonemške *salbeia*, ta pa iz latinske *salvia*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz pridevnika *salvus*, ki pomeni 'zdrav, zdravilen'.

žajbljev

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *žájbelj*.

žalitev

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *žalíti*.

žaljiv

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *žalíti*.

žalostiti

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *žálost*.

žezlo

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *žezlo*, ki pomeni isto kot naša. Razvila se je iz 1200 let stare praslovanske **žbzlo*, ki je pomenila 'palica', ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **g'islo-*, iz katere se je razvila tudi armenska *čil*, ki pomeni 'veja'.

živina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *živina*, ki danes pomeni zlasti 'perutnina', je tvorjena iz

predhodnika pridevnika *živ*. Prvotno je verjetno označevala vse domače živali skupaj.

živinozdravnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnikov *živina* in *zdravnik*. Njen prvotni pomen je torej 'zdravnik za domače živali'.

život

Beseda je domačega izvora. V 10. stoletju pomeni še 'življenje'. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *život*, ki pomeni 'življenje', ruska *živót*, ki pomeni 'trebuh', v starejšem jeziku pa je pomenila tudi 'življenje', in češka *život*, ki pomeni 'življenje', pogovorno pa tudi 'trebuh', se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **životь*, ki je pomenila 'življenje', ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **gʰih₃uoto-*, iz katere se je razvila tudi grška *bíotos*, ki prav tako pomeni 'življenje'. Iz sorodnih besed so se razvile še litovska *gyvatà*, latinska *vīta*, grška *bioté* in staroindijska *jīvita-*, ki vse pomenijo 'življenje'. Predhodniki navedenih besed so izpeljani iz pridevnika **gʰih₃uó-*, ki je pomenil 'živ' in iz katerega se je razvil naš *živ*.

žvrgoleti

Beseda je domačega izvora. Podobno kot kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žvrgòljiti* in poljska *świergolić*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare praslovanske **sv̋rgolēti*. Verjetno je izpeljana iz **sv̋rgati*, ta pa iz **sv̋rati*, ki je pomenila 'piskati, igrati'.